

VANTAAN KAUPUNGIN TIETOTILINPÄÄTÖS

2022

**Vantaa
Vanda**

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	3
TIETOSUOJAVASTAAVAN RAPORTTI VUODELTA 2022	5
TOIMIALOJEN JA PALVELUALUIDEN RAPORTIT	20
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala	20
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala	25
Kaupunkiympäristön toimiala	29
Kaupunkistrategian ja johdon toimiala	31
Talous ja strategia.....	31
Kasvupalvelut.....	33
Kuntademokratia	36
Sisäinen tarkastus.....	37
Viestintä	38
Henkilöstö- ja konsernipalvelut.....	39
Tietohallinto.....	40
Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala.....	42
TIETOTILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET	44
Liite 1: Vuoden 2022 tietotilinpäätöksen rakenne	44
Liite 2: Vantaan kaupungin henkilötietojen tietoturvaloukkaukset 2022 toimialoittain	46

JOHDANTO

Tietotilinpäätös antaa kokonaiskuvan ja arvion henkilötietojen käsittelyn tilasta, kehityksestä, uhista ja kehittämistoimenpiteistä Vantaan kaupungissa. Vuoden 2022 tietotilinpäätös on Vantaan kaupungin viides tietotilinpäätös. Ensimmäinen tietotilinpäätös tehtiin vuodelta 2018, kun EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta alettiin soveltaa.

Vantaan kaupungin hallintosäännön ja tietosuojapolitiikan mukaan toimialat ja palvelualueet vastaavat tietosuojan toteuttamisesta ja tietosuojan resursseista omalla toimialalla ja palvelualueella. Vuoden 2022 tietotilinpäätökseen on kerätty tiedot toimialoittain kuten aikaisempinakin vuosina.

Toimialat ja palvelualueet ovat kirjoittaneet oman osuutensa tietotilinpäätökseen ennalta annettujen aiheiden ja kysymysten perusteella. Näin saadaan kokonaiskuva asioiden tilasta koko kaupungissa. Tämän lisäksi toimialoilla ja palvelualueilla on ollut mahdollisuus nostaa esille muita tärkeitä pitämiään asioita. Toimialojen ja palvelualueiden osuudet on käsitelty toimialojen ja palvelualueiden johtoryhmissä omien käytänteiden mukaisesti.

Vuoden 2022 tietotilinpäätöksessä toimialat ja palvelualueet ovat vastanneet seuraavaan kuuteen asiakokonaisuuteen:

- 1) Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta
- 2) Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin
- 3) Tietosuojan vaikutustenarvioinnit
- 4) Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat
- 5) Tietosuojaopetus
- 6) Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä.

Toimialojen ja palvelualueiden tuli toimittaa omat osuutensa tietosuojaavastavalle 28.2.2023 mennessä. Määräajan noudattaminen on tärkeää, sillä se heijastuu kokonaisraportin koostamiseen ja siten myös käsittelyaikatauluihin kaupungin johtoryhmässä ja lopulta kaupunginhallituksessa.

Raportteihin tuli oheistaa liitteenä myös vuoden 2022 tilannetta yksilöivä vaikutustenarvioiden Excel-hallintatiedosto sekä lokitustaulukko, johon tuli kirjata ja kuvata järjestelmät, joiden lokitus ei vastannut tiedonhallintalain vaatimuksia. Näiden hallintatiedostojen tarkoitus on selkeyttää tietosuojatyön tilannetta toimialalla/palvelualueella sekä osaltaan varmistaa, että kaikki tarvittavat tahot ovat selvillä siitä,

missä vaiheessa järjestelmien ja prosessien tietosuojaselvitykset ovat kulloinkin menossa. Ajantasaiset taulukot ovat yksinkertainen ja yhtenäinen tapa huolehtia työn aikataulutuksesta.

Tietotilinpäätökseen sisältyy myös kaupungin tietosuojavastaavan vuosikatsaus, jossa tarkastellaan Vantaan kaupungin tietosuojan tilannetta kuuden pääkohdan kautta, mm. tietosuojaryhmän työ, henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin, sekä vaikutustenarviointien tämän hetkinen tilanne.

Tämän julkaistavan version lisäksi tietotilinpäätöksestä on laadittu laajempi ja perusteellisempi versio, jonka saa nähtäväksi pyydettäessä.

TIETOSUOJAVASTAAVAN RAPORTTI VUODELTA 2022

Tietosuojavastaavan tehtävät on määritelty EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Tehtäviin kuuluu mm. seurata tietosuojasäännösten noudattamista koko organisaatiossa ja tuoda esiin havaitsemiaan puutteita. Tietosuojasäännösten noudattaminen on kuitenkin aina rekisterinpitäjän vastuulla. Vantaalla rekisterinpitäjinä toimivat toimialat ja palvelualueet omien henkilötietojensa osalta.

Tietosuojavastaavan raportti on sisältynyt kaikkiin aikaisempiin tietotilinpäätöksiin, joita on tehty vuodesta 2018 alkaen. Raportissa tuodaan esiin vuosittain kaupungin henkilötietojen käsittelyyn liittyviä ajankohtaisia ja tärkeitä asioita.

Vuoden 2022 tietosuojavastaavan raportissa on nostettu esille kuusi kokonaisuutta:

1) Kaupungin työntekijöiden pakollinen tietosuojakoulutus ja testi

Kaupungin henkilötietoja käsitteleville työntekijöille pakollinen tietosuojakoulutus ja testi otettiin käyttöön vuoden 2022 alusta. Pakollista koulutusta ja testiä ei ole ennen ollut kaupungissa käytössä. Koulutuksen ja testin suorittaminen on edellytys sille, että työntekijä voi käsitellä henkilötietoja.

2) Lokitiedot henkilötietojen käsittelyn valvontavälineenä

Lokitietojen kerääminen on ollut pakollista 1.1.2022 alkaen henkilötietoja käsiteltäessä, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Vuonna 2022 kaupungissa otettiin käyttöön yleinen lokitieto-ohje.

3) Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Euroopan unionin tuomioistuimen 2020 antaman päätöksen jälkeen henkilötietojen siirto ja käsittely Yhdysvalloissa edellyttää rekisterinpitäjältä eli kaupungilta erityisiä toimenpiteitä. Kaupungilla on käytössä yhdysvaltalaisia järjestelmiä ja sovelluksia, joiden osalta tulee huolehtia siitä, että käsittelyt ja siirrot ovat tuomioistuimen päätöksen mukaisia.

4) Henkilötietoja käsiteltäessä kaupunki on sopimusosapuolena järjestelmän tai sovelluksen toimittajan kanssa

Työntekijä ei voi olla sopimusosapuolena järjestelmän tai sovellusten toimittajien kanssa, kun käsitellään työtehtäviin kuuluvia henkilötietoja. Ongelma on tullut esille työntekijöiden käyttäessä pikaviestipalveluja.

5) Tietosuojaan vaikutustenarviointien tilanne kaupungissa

Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit ovat keskeinen ja tärkeä osa tietosuojaan toteutumiselle kaupungissa. Vaikutustenarvioinnit ovat lain mukaan pakollisia lähes kaikissa henkilötietojen käsittelytoimissa kaupungissa. Vaikutustenarviointeja tehdään toimialoilla ja palvelualueilla vaihtelevasti. Henkilötietoja käsitellään kaupungissa osassa palveluja yhä edelleen niin, että käsittelystä ei ole tehty lain edellyttämää tietosuojaan vaikutustenarviointia.

6) Tietosuojatyöryhmien käsittelemät asiat

Tuotu esiin kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmässä ja pääkaupunkiseudun tietosuojavastaavien työryhmässä vuonna 2022 käsiteltyjä asioita.

1. KAUPUNGIN TYÖNTEKIJÖIDEN PAKOLLINEN TIETOSUOJAKOULUTUS JA TESTI

Kaupungissa otettiin 1.1.2022 käyttöön ensimmäinen kaikkia henkilötietoja käsitteleviä työntekijöitä koskeva pakollinen tietosuoja- ja tietoturvakoulutus. Toimialat ja palvelualueet määrittelivät, ketkä työntekijät käsittelevät toimialalla henkilötietoja. Hyväksytyt koulutukset olivat edellytys henkilötietojen käsittelylle 1.7.2022 alkaen. Esihenkilöt vastasivat oman tiiminsä osalta siitä, että kaikki henkilötietoja käsittelevät työntekijät suorittivat kaikki kolme koulutusta 30.6.2022 mennessä.

Pakollisia tietosuojakoulutuksia on kolme:

- Tietosuoja 1 - Tietosuojaan perusteet henkilöstölle
- Tietosuoja 2 - Vantaan kaupungin oma tietosuojatesti henkilöstölle
- Tietoturva 1 - Digiturvallinen työelämä

Koulutuksista Tietosuoja 1 ja Tietoturva 1 ovat Digi- ja väestötietoviraston, eOppivan, Kuntaliiton ja Oikeusministeriön tuottamia tietosuojakoulutuksia julkishallinnolle, ja ne on integroitu Vantaan Oppiva-ympäristöön. Tietosuoja 2 -koulutuksessa käydään läpi Vantaan kaupungin omia käytäntöjä tietosuoja-asioissa.

Tietosuojakoulutukset ovat **tärkeä väline vahvistaa henkilötietoja käsittelevien työntekijöiden osaamista**, ja tätä kautta ennaltaehkäistään henkilötietojen käsittelyssä tapahtuvia virheitä ja vähennetään käsittelyyn liittyviä riskejä. Virheistä kärsivät aina viime kädessä rekisteröidyt eli henkilöt, joiden henkilötietoja kaupungissa käsitellään.

Koulutusten järjestämisellä kaupunki myös tuo esiin, että kaupungissa pyritään huolehtimaan tietosuojasta. Tämä on **osa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaista osoitusvelvollisuutta**.

Jatkossa kaikki kolme koulutusta suoritetaan osana Vantaan kaupungin uusien työntekijöiden perehdytystä, jos heidän työnsä sisältää henkilötietojen käsittelyä. Nämä vuonna 2022 käyttöön otetut koulutukset ja testit on sovittu suoritettavaksi kerran työsuhteen aikana. Vastaavanlaisia **pakollisia koulutuksia ja testejä tullaan myös jatkossa järjestämään koko henkilökunnalle**.

2. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ SYNTYVIEN LOKITIETOJEN KERÄÄMINEN JA KÄSITTELY KAUPUNGISSA

Vuonna 2022 kaupungissa otettiin käyttöön yleinen lokitieto-ohje. Ohjeessa määritellään kaupungissa noudatettavat yleiset menettelytavat henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen keräämiseen, käyttöön ja luovuttamiseen sekä henkilötietojen käytönvalvonnalle lokitietojen avulla. Toimialoilla voi olla käytössä yleistä ohjetta tarkentavia ohjeita, joissa huomioidaan toimialojen oma erityislainsäädäntö ja omat menettelytavat.

Ohjetta käsiteltiin kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmässä huhtikuussa 2022.

Kaupungin lokitieto-ohjeessa käsitellään seuraavia kokonaisuuksia:

Mitä lokitiedot ovat, lokitietojen keräämisen oikeudellinen perusta, lokitietojen salassapito, lokirekisterin käyttötarkoitus, tietojen tarpeellisuuden selvittäminen ja kuvaaminen, järjestelmien hankinnat ja lokit, lokitietojen säilyttäminen ja hävittäminen, työntekijöiden oikeus omiin lokitietoihin, lokitiedot sisäisen valvonnan välineenä, lokitietojen selvityspyyntö viranomaiselta, asiakkaan tai muun henkilön lokitietopyynnöt työntekijöiden käyttölokista, lokitietojen hakeminen ja selvittäminen, työntekijän kuuleminen väärinkäyttöepäilyssä, yhteistoimintamenettely, lainsäädäntö ja seuraamukset henkilötietojen lainvastaisesta käsittelystä.

Lokitietojen keräämisen peruste

Lokien kerääminen ja käsittely **perustuvat lakiin**. Tiedonhallintalain 17 §:n mukaan kaupungin on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Tämä on koskenut 1.1.2022 alkaen sekä uusia hankittavia järjestelmiä että vanhoja, jo käytössä olleita järjes-

telmiä. Lokitietojen käyttötarkoituksena on tietojärjestelmissä olevien tietojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä tietojärjestelmän teknisten virheiden selvittäminen.

Lokitietoja tuotetaan ja kerätään tietojärjestelmän käytöstä ja tietojen luovutuksista, mutta missä laajuudessa ja mitä lokitietoja, perustuu tiedonhallintalain mukaiseen **tarpeellisuusarviointiin**. Tarpeellisuusarviointiin vaikuttaa myös yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt vaatimukset teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden toteuttamiseksi henkilötietojen suojaamiseksi.

Lokitietojen kerääminen on sidottu tietojen tarpeellisuuteen, jota arvioidaan riskiperusteisesti. Ennen tietojärjestelmän ja siihen liittyvien lokijärjestelyiden toteuttamista toteutus, käytötapa sekä kerättävien ja käsiteltävien tietojen tarpeellisuus selvitetään ja kuvataan osana tietosuojan vaikutustenarviointia.

Mihin lokitietoja tarvitaan?

Lokitietojen perusteella voidaan **selvittää virhetilanteita** ja **valvoa tietojärjestelmien käyttöä** muun muassa oikeusturvan toteuttamiseksi ja virkavastuun todentamiseksi sekä häiriöiden ja riskin muodostavien poikkeamien tunnistamiseksi.

Käyttölokirekisteriin tallennettujen tietojen perusteella voidaan varmistua siitä, että tietoja ovat käsitelleet vain työntekijät, joiden tehtäviin henkilötietojen käsittely kuuluu. Käyttölokirekisteriin tallennetut tiedot parantavat myös työntekijän oikeusturvaa. Työntekijä pystyy käyttölokirekisteriin tallennettujen merkintöjen perusteella osoittamaan, että hän on käsitellyt vain tietoja, joita hän on tarvinnut työtehtävissään.

Lokitietojen merkitys rekisteröidyn eli työntekijän tai asiakkaan kannalta

Asiakkaalle annetun lokitietoselvityksen perusteella hänellä on mahdollisuus arvioida, **onko hänen tietojensa käsittelyssä menetelty lain mukaisesti**. Asiakkaan näkemys on myös tärkeää, koska ainoastaan hänellä on tieto siitä, ketkä työntekijät mahdollisesti tuntevat hänet muutoin kuin asiakassuhteen kautta.

Jos asiakkaalla on syytä epäillä, että hänen tietojensa on käsitelty tai katsottu ilman lain mukaista perustetta, voidaan asiakkaan tekemän pyynnön perusteella käynnistää lokiselvitysprosessi.

Yksiköt, joihin asiakkaan epäilyt kohdistuvat, pyytävät lokitiedot ajoilta, joihin epäily kohdistuu. Lokilistojen pyytäminen tapahtuu toimialojen ja palvelualueiden omien prosessien mukaisesti. Oikeus pyytää lokilistoja on henkilöillä, joilla muutenkin on valvontaoikeus työntekijöihin, joiden tiedot ilmenevät lokilistoista.

Lokitetietojen sisällyttäminen hankintoihin

Lokeihin liittyvät vaatimukset määritellään ja edellytetään toteutettavaksi myös järjestelmäkehityksen, hankinnan tai ulkoistuksen yhteydessä lisäämällä ne osaksi näitä koskevia vaatimusmäärittelyitä, suunnitelmia ja sopimuksia.

Lokitetietojen säilytysajat

Tietosuoja-asetus ja tiedonhallintalaki eivät sisällä lokitetietojen säilytysaikaa koskevaa säännöstä, vaan lokitetietojen säilytysaika määritellään tarpeellisuusvaatimus huomioon ottaen siten kuin muukin tietojen säilyttäminen. Toimialojen ja palvelualueiden on arvioitava henkilötietojen säilytysaikaa ja tarpeellisuutta kysymyksessä olevaa käyttötarkoitusta vasten.

Säilytysaika johdetaan aina käyttötarkoituksesta eli siitä, miksi lokia ja sen tietoja kerätään. Säilytysaika on tyypillisesti vähintään viisi vuotta viranomaistoiminnassa rikosoikeudellisten vanhentumisaikojen vuoksi.

Kun lokitetietojen käsittelylle ei ole enää tarvetta ja niiden säilytysaika on umpeutunut, ne joko poistetaan tai anonymisoidaan. Lokitetietoja ei saa jäädä tämän jälkeen mihinkään.

Kaupungin työntekijän oikeus omiin lokitetoihin

Lokirekisterin rekisteröidyllä eli työntekijällä on tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukainen tietojen **tarkastusoikeus omiin tietoihinsa**. Artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä eli kaupungilta vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään tai että niitä ei käsitellä, ja jos näitä henkilötietoja käsitellään, oikeus saada pääsy henkilötietoihin sekä artikkelissa mainitut muut tiedot. Tarkastusoikeus on vain henkilöillä itsellään.

Lokitetiedot henkilötietojen käsittelyn valvonnan välineenä

Henkilötietojen käyttöä tulee valvoa. Henkilötietojen käsittelystä syntyvät **lokitetiedot ovat yksi tärkeä keino henkilötietojen käytön valvonnalle**. Kaupungin hallintosäännön mukaan toimialat ja palvelualueet vastaavat omalta osaltaan tietosuojasta ja henkilötietojen käsittelystä. Henkilötietojen käsittelyn valvonta on osa hallintosäännön mukaista tietosuojavastuuta.

Toimialojen ja palvelualueiden tulee suunnitella menettelytavat suoritettavalle lokitetietojen valvonnalle. Toimialojen ja palvelualueiden tulee myös huolehtia ostopalveluina hankittavien palveluntuottajien henkilötietojen käsittelyn valvonnasta.

Lokitiedoista ilmenee, että henkilötietoja käsitelty lainvastaisesti

Henkilötietojen lainvastaisesta käsittelystä tulee ilmoittaa henkilölle, jonka tietoja on väärin perustein käsitelty tai katsottu. Henkilön, jonka tietoja on väärin perustein katsottu, on **oikeus tietää, kuka henkilö hänen tietojaan on väärin perustein katsunut ja mitä tietoja on katsottu** ja milloin niitä on katsottu. Hänelle annetaan tältä osin lokitiedot ja muu selvityksessä esiin tullut aineisto. Henkilöllä itsellään on aina mahdollisuus saattaa asia oikeuden käsiteltäväksi, ja häntä informoidaan siitä, että hänellä on mahdollisuus tehdä asiassa rikosilmoitus (kyseessä on asianomistajarikos tai -rikkomus).

Lainvastaisen henkilötietojen käsittelyn rangaistavuus

Henkilötietojen lainvastaisesta käsittelystä on seuraamuksia mm. **rikoslaissa ja tietosuojalaissa**. Rikosnimikkeitä ovat tietosuoja-rikos, virkavelvollisuuden rikkominen, virkasalaisuuden rikkominen, salassapitorikos ja salassapitorikkomus. Rangaistus voi olla korkeimmillaan 1 vuosi vankeutta. Näiden lisäksi voi tulla kysymykseen vahingonkorvausvastuu. Rangaistavuudella on myös ennalta ehkäisevät vaikutukset.

Kaupungissa käytettävien järjestelmien ja sovellusten lokituksen kartoitus

Vuoden 2022 tietotilinpäätökseen **toimialojen ja palvelualueiden tuli kerätä tiedot** sellaisista järjestelmistä tai sovelluksista, joissa käsitellään lakisääteisen tehtävän perusteella henkilötietoja, mutta lokitus on puutteellinen tai lokitusta ei ole lainkaan tehty.

Lisäksi toimialojen ja palvelualueiden tuli selvittää, **miten henkilötietojen käytön valvonta on järjestetty toimialalla/palvelualueella**. Toimialojen ja palvelualueiden tuli selvittää myös, **kuinka monta henkilötietojen käsittelyä koskevaa lokitietojen tarkastusta vuonna 2022 on suoritettu**. Miten tarkastukset jakautuivat: pistokokein tehdyt, suunnitelmaan perustuvat, epäily väärinkäytöksestä tai muu peruste.

Lokilistojen ymmärrettävyys on tärkeää, jotta valvonta voisi käytännössä onnistua. Toimialoilta ja palvelualueilta pyydettiin selvitystä siitä, **ovatko lokilistat ymmärrettäviä** eli pystyykö lokilistaa tarkastava henkilö niitten perusteella päättämään, onko tietoja käsitelty lainmukaisesti. Haittaako lokilistan vaikeaselkoisuus tarkastamista ja viekö se vaikealukuisuuden johdosta liikaa työaika?

3. KAUPUNGIN TYÖNTEKIJÖIDEN JA ASIAKKAIDEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY YHDYSVALLOISSA

Henkilötietojen käsittely Yhdysvalloissa on **kaupungin toimintojen kannalta merkityksellistä**, sillä osa kaupungin käyttämistä järjestelmistä ja sovelluksista on yhdysvaltalaisia, kuten esimerkiksi Microsoft. Tämä tarkoittaa, että näissä järjestelmissä ja sovelluksissa henkilötietoja käsitellään Yhdysvalloissa.

EU:n kansalaisten henkilötietojen käsittely Yhdysvalloissa on tullut ongelmalliseksi Euroopan unionin Schrems II -tuomion johdosta heinäkuusta 2020 alkaen. **Mikäli kaupungin omistamia henkilötietoja halutaan edelleen käsitellä Yhdysvalloissa, niin tällöin tulee käyttää uusia komission hyväksymiä vakiolausekkeita ja tämän lisäksi käyttää täydentäviä suojatoimenpiteitä**, joilla esim. huolehditaan siitä, että Yhdysvaltojen viranomaiset eivät pääse käsiksi käsiteltäviin henkilötietoihin.

Tiedonsiirrot Yhdysvaltoihin EU:n tietosuoja-asetuksen mukaan

Yleinen EU:n tietosuoja-asetus edellyttää, että henkilötietojen siirtäminen unionista kolmansissa maissa oleville rekisterinpitäjille, henkilötietojen käsittelijöille tai muille vastaanottajille ei vaaranna yleiseen tietosuoja-asetukseen perustuvaa henkilötietojen suojan tasoa. Henkilötietojen käsittely Yhdysvalloissa tarkoittaa henkilötietojen käsittelyä kolmansissa maissa.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu vaikeutti tiedonsiirtoja Yhdysvaltoihin

Euroopan unionin tuomioistuin antoi heinäkuussa 2020 tuomion (Schrems II), jolla voimassa ollut tietosuojan tason riittävyttä koskeva EU:n ja Yhdysvaltojen välinen Privacy Shield -sopimus todettiin pätemättömäksi. Tämän johdosta henkilötietojen siirrot Euroopan talousalueen ulkopuolelle edellyttävät erityistä riskiarviointia ja mahdollisia lisätoimia. Tämä tarkoittaa vakiolausekkeiden ja täydentävien suojatoimien käyttämistä.

Tuomioistuimen päätös koskee **kaikkea henkilötietoja sisältävän datan siirtämistä Euroopan talousalueen ulkopuolella** sijaitseville palvelimille sekä datan käsittelyn Euroopan talousalueen ulkopuolelta mahdollistavan teknisen käyttöyhteyden avaamista Suomessa tai muualla Euroopan talousalueella säilytettävään dataan.

Yhdysvaltojen viranomaisilla on pääsy EU:sta siirrettäviin henkilötietoihin

Vuonna 2013 kävi ilmi, että eräät maailman suurimmista teknologiayrityksistä kuten Microsoft, Facebook (Meta), Google, Skypeman ja Apple, olivat mukana Yhdys-

valtojen kansallisen turvallisuusviraston (NSA) valvontaohjelmissa. Tämä mahdollisti **turvallisuusviraston pääsyn teknologiayritysten keskuspalvelimille.**

Yhdysvaltalaisyritysten tulee niin ikään viranomaisen oikeudellisesti sitovasta pyynnöstä **luovuttaa henkilötietoja viranomaiselle Yhdysvaltojen kansallisen sääntelyn nojalla.** Näin ollen viranomaisten pääsy henkilötietoihin ulottuu myös toimijoihin, jotka eivät ole mukana NSA:n valvontaohjelmissa. Yrityksillä on myös velvollisuus luovuttaa salausavain Yhdysvaltojen viranomaisille. Täydentäviä suoja-toimia käytettäessä tulisi pystyä estämään yhdysvaltalaisviranomaisten pääsy henkilötietoihin Yhdysvaltojen kansallisen lainsäädännön nojalla.

Uusi sopimus EU:n ja Yhdysvaltojen välillä

Yhdysvaltain presidentti Joe Biden on lokakuussa 2022 allekirjoittanut EU:n ja Yhdysvaltojen välistä datan vaihtoa koskevan asetuksen. Tietosuoja vahvistavan toimeenpanomääräyksen tarkoituksena on toimia pohjana uudelle Privacy Shield -puitejärjestelylle Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen väliseen tiedonsiirtoon. EU:n tuomioistuin mitätöi heinäkuussa 2020 Schrems II -tuomiossaan silloin käytössä olleen Privacy Shield -järjestelyn.

Sopimuksen käsittely EU:ssa

Tietosuojatason vastaavuuspäätöksen tekeminen on monivaiheinen prosessi, johon kuuluu lausunnon saaminen Euroopan tietosuojaneuvostolta (EDPB) sekä myönteisen kannan saaminen EU:n jäsenvaltioiden edustajista koostuvalta komitealta. Lopuksi Euroopan parlamentilla on oikeus tarkastaa tietosuojatason riittävyyttä koskevan vastaavuuspäätöksen luonnos.

Kun puitejärjestely saadaan hyväksytyä, voivat EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaministeriön sertifioimat yritykset jakaa tietoa turvallisesti uuden Privacy Shield 2.0 -puitejärjestelyn mukaisesti.

Se, vastaako uusi puitejärjestely Euroopan tietosuojavaatimuksia, on kuitenkin kriittinen kysymys, joka saatetaan riitauttaa EU-tuomioistuimessa.

Euroopan tietosuojaneuvoston lausunto päätösluonnoksesta

Joulukuussa 2022 komissio julkaisi päätösluonnoksen Yhdysvaltojen tietosuojatason riittävyydestä ja toimitti luonnoksen Euroopan tietosuojaneuvoston arvioitavaksi.

Kannanotossaan Euroopan tietosuojaneuvosto katsoo, että Yhdysvaltoja koskevassa riittävyyuspäätöksen luonnoksessa esitetään **useita merkittäviä parannuksia.**

Tietosuojaneuvoston **esiin nostamat huolenaiheet** liittyvät erityisesti eräisiin rekisteröityjen oikeuksiin, tietojen edelleen siirtämiseen, poikkeusten soveltamisalaan, tilapäiseen laajamittaiseen tietojenkeruuseen ja oikeussuojamekanismin käytännön toimintaan.

Tietosuojaneuvoston lausunnossa tarkastellaan sekä kaupallisia näkökohtia että Yhdysvaltojen viranomaisten pääsyä tietoihin ja niiden käyttöä. Riittävyyspäätöstä sovellettaisiin vain sertifioituneisiin yhdysvaltalaisiin organisaatioihin, jotka ovat sitoutuneet tietosuojakehyksessä sovittuihin suojatoimiin.

Kaupallisten seikkojen osalta tietosuojaneuvosto on tyytyväinen päivityksiin, joita tietosuojakehyksen periaatteisiin on tehty. Useat periaatteet ovat olennaisilta osin samat kuin Privacy Shield -järjestelyssä. Periaatteisiin liittyy kuitenkin edelleen joitakin huolenaiheita, jotka koskevat esimerkiksi tiedonsaantioikeutta koskevia poikkeuksia, keskeisten määritelmien puuttumista, periaatteiden soveltamista henkilö-tietojen käsittelijöihin, laajaa poikkeusta julkisesti saatavilla olevien tietojen saantioikeuteen sekä automaattista päätöksentekoa ja profilointia koskevien erityissääntöjen puuttumista.

Tietosuojaneuvosto esittää, että riittävyyspäätöksen hyväksymisen ja voimaantulon ehtona olisi, että kaikki Yhdysvaltojen tiedusteluviranomaiset hyväksyvät uudistetut toimintaperiaatteet ja menettelyt Yhdysvaltojen presidentin lokakuussa 2022 antaman toimeenpanomääräyksen (Executive Order) täytäntöönpanemiseksi. Tietosuojaneuvosto suosittelee, että komissio arvioi näitä Yhdysvaltojen oikeuskehyksen päivitettyjä menettelyjä ja jakaa arvionsa tietosuojaneuvostolle.

Tietosuojaneuvosto toteaa, että tietojen edelleen siirroilla ei saa heikentää tietosuojan tasoa. Sen vuoksi se pyytää komissiota selventämään päätösluonnoksessa, että suojatoimien, jotka alkuperäinen vastaanottaja asettaa tietojen tuojalle kolmannessa maassa, on oltava tehokkaita kolmannen maan lainsäädännön valossa ennen tietojen edelleen siirtoa.

Lisäksi tietosuojaneuvosto pyytää komissiota selventämään poikkeusten soveltamisalaa, jotka koskevat velvollisuutta noudattaa tietosuojakehyksen periaatteita. Tietosuojaneuvosto tulee seuraamaan tiiviisti näitä näkökohtia sekä EU-alueen rekisteröidyille tarjottujen oikeussuojakeinojen tehokkuutta.

Yhdysvaltoihin siirrettyjen tietojen osalta tietosuojaneuvosto panee merkille Yhdysvaltojen toimeenpanomääräyksen tuomat merkittävät parannukset. Toimeenpanomääräyksen mukaan tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteita sovellettaisiin

Yhdysvaltojen tiedustelutietojen keräämiseen. Lisäksi uusi oikeussuojamekanismi luo oikeuksia EU:n kansalaisille.

Yhdysvaltoihin tapahtuvan tiedonsiirron käsittely kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmässä

Henkilötietojen Yhdysvaltoihin tapahtuvien tiedonsiirtojen oikeudelliset ongelmat ovat olleet esillä myös vuonna 2022 kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmässä. Asiaa on käsitelty tammikuun ja elokuun kokouksissa. Asiaa on käsitelty työryhmässä ensimmäisen kerran vuonna 2020, kun Schrems II -tuomio tuli voimaan. **Kaupungin tulee rekisterinpitäjänä huolehtia asianmukaisesti siitä, että kansainväliset tiedonsiirrot tapahtuvat voimassa olevan lainsäädännön ja oikeuskäytännön mukaisesti.**

Henkilötietojen siirron edellytyksenä on ollut, että siirto ei vaaranna tietosuoja-asetukseen perustuvaa henkilötietojen suojatasoa. **Kaupungin tulisi itse tarkastaa suojatoimenpiteet ja niiden riittävyys, jos tietoja siirretään Yhdysvaltoihin.** Käsittelijän ilmoitus, että he täyttävät vaatimukset, ei ole riittävä peruste siirrolle.

Ohjeena on ollut, että **toimialojen ja palvelualueiden** on tullut kartoittaa palvelut, joissa tapahtuu tiedonsiirtoa Yhdysvaltoihin ja **ottaa niissä käyttöön uudet vakio-lausekkeet ja lisäksi sopia mahdollisista suojatoimenpiteistä.**

Kaupungissa käytettävä uusia vakiolausekkeitä ja tarvittaessa suojaavia lisätoimenpiteitä

Mikäli kaupungin on välttämätöntä käsitellä asiakkaiden ja henkilökunnan henkilötietoja Yhdysvalloissa, niin tällöin on lähdettävä verrattain raskaaseen tietosuoja-asetuksen ja Schrems II -ratkaisun mukaiseen **prosesiin, jossa sopimuksessa erityisselvittelyjen ja vakuutuksien kautta varmistetaan riittävän tietosuojan taso kautta koko käsittelyn.**

Tietojen viejänä **kaupunki on vastuussa tietosuojan tason varmistamisesta**, kun mallisopimuslausekkeiden käyttöä harkitaan. Tietojen viejänä kaupungin on tehtävä tietosuojan tasosta arviointi, jossa huomioidaan mallisopimuslausekkeiden sisältö, erityiset siirtoon liittyvät olosuhteet sekä tietojen tuojan eli Yhdysvaltojen oikeudellinen järjestelmä. Tietojen tuoja voi tarvittaessa avustaa arvioinnissa.

Euroopan komission hyväksymät uudet **vakiolausekkeet tulivat voimaan kesäkuussa 2021**. Uudet vakiolausekkeet on laadittu vastaamaan EU:n tuomioistuimen Schrems II -tuomion edellytyksiin. Vakiolausekkeet voivat tulla sovellettavaksi sellaisenaan, mutta edellyttävät aina tapauskohtaista arviointia.

Uusien **vakiolausekkeiden käyttö on edellytys kaikelle henkilötietojen siirrolle Yhdysvaltoihin**. Kaikki aikaisemmat sopimukset tietojen siirrosta on tullut päivittää ja ottaa käyttöön uudet vakiolausekkeet. **Mikäli uusia komission hyväksymiä vakiolausekkeitä ei käytetä, niin tällöin rikotaan EU:n yleistä tietosuojasetusta, eli käsittely on tältä osin lainvastaista**. Uusien vakiolausekkeiden käytön **lisäksi tulee tarvittaessa käyttää lisäsuojatoimenpiteitä**. EU-tuomioistuin on korostanut, että siirrettävillä tiedoilla on riski päätyä Yhdysvaltojen tiedustelupalvelun käsiin, ellei niitä suojata asianmukaisesti. **Kaupungin on rekisterinpitäjänä keskeytettävä henkilötietojen siirrot, jos se ei voi toteuttaa riittäviä lisätoimenpiteitä henkilötietojen suojan varmistamiseksi**.

4. HENKILÖTIETOJA KÄSITELTÄESSÄ KAUPUNKI ON SOPIMUSOSAPUOLENA JÄRJESTELMIEN JA SOVELLUKSIEN TOIMITTAJAN KANSSA

Kaupungin työntekijöiden tai asiakkaiden henkilötietoja järjestelmissä ja sopimuksissa käsiteltäessä **kaupungin tulee aina olla sopimusosapuolena** järjestelmän tai sovelluksen toimittajan kanssa.

Ongelma sopimusosapuolesta on tullut esille joidenkin työntekijöiden käyttäessä pikaviestisovelluksia, kuten WhatsAppia. Pikaviestisovelluksia on käytetty asiakkaiden ja toisten työntekijöiden kanssa viestittelyyn. Työtehtävien hoidossa henkilötietojen käsittely on sallittu ainoastaan järjestelmissä ja sovelluksissa, joissa kaupunki on sopimusosapuolena. Käytetyissä pikaviestipalveluissa työntekijä on ollut sopimusosapuolena ja henkilötiedot ovat tallentuneet työntekijän henkilökohtaiselle tilille, johon kaupungilla ei ole ollut oikeutta, vaikka kaupunki on ollut rekisterinpitäjänä henkilötietojen omistaja.

Työntekijän ollessa sopimusosapuolena käsittelyssä on monia oikeudellisia ongelmia.

- Rekisterinpitäjällä eli kaupungilla ei ole keinoja valvoa, miten henkilötietoja palvelussa käytetään, tai asettaa muutoinkaan käytölle rajoituksia
- Laitteen hukkuessa tai varkaustapauksessa kaupunki ei voi tehdä asiakkaiden tiedoille mitään vaan kaikki riippuu työntekijästä
- Työntekijä on sopimussuhteessa ja tiedot tallentuvat työntekijän tilille
- Asiakkaalla on oikeus tarkastaa omat tietonsa. Tietojen tarkastusoikeutta ei voida toteuttaa, kun tiedot ovat tallennettu työntekijän henkilökohtaiselle tilille, johon kaupungilla rekisterinpitäjänä ei ole oikeutta
- Kaupunki ei pysty turvaamaan henkilötietojen tietoturvallista käsittelyä, koska työntekijä on tilin ja laitteiden omistaja ja sopimussuhteessa käsittelijään

- Työntekijän vaihtaessa työpaikkaa tai työtehtävien muuttuessa työntekijällä ei ole enää oikeutta asiakastietoihin ja tätä ei voida turvata, kun asiakastiedot ovat työntekijän tilillä
- Kaupunki ei pysty rekisterinpitäjänä määrittelemään tietojen säilytysaikoja eikä pysty toteuttamaan lainsäädännön asettamia tietojen säilytysaikoja eikä valvomaan tietojen säilytystä
- Tietoja ei pystytä poistamaan, kun niiden lainsäädännön asettama säilytysaika on päättynyt
- Asiakkaalle ei pystytä kertomaan ketkä hänen tietojaan lopulta käsittelevät
- Kaupungissa on yleisesti ohjeistettu, että pikaviestipalveluja tai muitakaan sovelluksia, joissa työntekijä on sopimusosapuolena, ei tulisi käyttää. Toimialat ja palvelualueet vastaavat henkilötietojen lainmukaisesta käsittelystä omalta osaltaan.

5. TIETOSUOJAN VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Tietosuojan vaikutustenarvioinneilla on keskeinen merkitys siihen, miten tietosuoja toteutuu kaupungissa käytännössä. Tietosuojan vaikutustenarviointien tärkeys on nostettu esiin jokaisessa tietosuojavastaavan raportissa vuodesta 2018 alkaen. Aikaisemmissa raporteissa tietosuojan vaikutustenarviointeja on käsitelty laajasti, ja vuoden 2022 raportissa painotetaan edelleen, että tietosuojan vaikutustenarviointi on **lainsäädännön edellyttämä pakollinen toimenpide**.

Tietosuojan vaikutustenarviointien tilanne kaupungissa on monelta osin parantunut, mutta **edelleen kaupungissa aloitetaan merkittäviä henkilötietojen käsittelyprosesseja, joista ei tehdä lain mukaista pakollista vaikutustenarviointia ennen käsittelyn aloittamista**. Kyse voi monesti olla tietämättömyydestä, kun projektia vetävä työntekijä/konsultti ei ole tietoinen vaikutustenarvioinnin pakollisuudesta. Huolestuttavinta on kuitenkin se, että henkilötietojen käsittelyä voidaan edelleen jatkaa ilman tehtyä vaikutustenarviointia, vaikka tietosuojavastaava asiasta huomauttaisi. Mikäli henkilötietojen käsittely on jo aloitettu, niin vaikutustenarviointi tulee tehdä välittömästi tai sitten henkilötietojen käsittely tulee keskeyttää.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnin pakollisuus

Vaikutustenarvioinnin tekeminen on pakollista, kun lainsäädännössä määritellyt kriteerit täyttyvät. Onko vaikutustenarviointi tehtävä vai ei, määritellään vaikutustenarvioinnin alkukartoituksessa, joka tulee tehdä kaikista prosesseista, järjestelmistä ja sovelluksista, joissa käsitellään henkilötietoja.

Kaupungissa käsitellään paljon henkilötietoja, sekä asiakkaiden että työntekijöiden. **Vaikutustenarvioinnin edellytykset täyttyvät lähes aina kun kaupungissa käsitellään henkilötietoja.** Vaikutustenarviointi tulee **tehdä aina ennen kuin henkilötietojen käsittely aloitetaan.** Ellei vaikutustenarviointia ole tehty, niin henkilötietojen käsittelyä ei saa aloittaa. Mikäli henkilötietojen käsittely on lainvastaisesti jo aloitettu, niin käsittely pitää keskeyttää.

Kaupungissa käsitellään henkilötietoja viranomaisena. Toimialat ja palvelualueet ovat hallintosäännön mukaan vastuussa tietosuojasta, jonka yhtenä tärkeänä osana ovat tietosuojan vaikutustenarvioinnit. **Vaikutustenarvioinnin tekemättä jättämisellä ennen henkilötietojen käsittelyn aloittamista toimitaan lainvastaisesti ja vaarannetaan rekisteröityjen eli asiakkaiden ja työntekijöiden oikeuksia ja vapauksia ja voidaan aiheuttaa heille vakavia riskejä.** Tietosuojan vaikutustenarviointi **ei ole resurssikysymys, vaan lainsäädännön asettama pakollinen toiminta ja velvollisuus,** jolla turvataan henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

Uusi ohjeistus, työkalut ja prosessi käyttöön vuonna 2022

Tietosuojan vaikutustenarvioinnin uusi ohjeistus ja työkalut otettiin käyttöön vuoden 2022 alusta. Samalla uudistettiin vaikutustenarvioinnin prosessi kaupungin johtoryhmässä hyväksytyn esityksen mukaisesti.

Tällä hetkellä kaupungissa on käytössä kattava ajantasainen ohjeistus, työkalut ja hyväksytty prosessi vaikutustenarviointien tekemiseen.

Tietosuojan vaikutustenarviointien vetäjät

Tietosuojan vaikutustenarvioinnin vetäjät ovat keskeisessä ja tärkeässä roolissa vaikutustenarvioinneissa. Vaikutustenarvioinnin vetäminen edellyttää, että vetäjä on perehtynyt vaikutustenarviointia koskevaan lainsäädäntöön ja kaupungin ohjeistukseen, ja että hän on opetellut käyttämään vaikutustenarvioinnin työkaluja.

Vaikutustenarvioinnin vetäminen vaatii perehtymisen lisäksi myös paljon työaika. Vetäjille tulisi resurssoida tarpeeksi työaika, jotta he pystyvät selviämään tehtävistään. Vuoden 2022 aikana on myös ollut tilanteita, jolloin toimialalla/palvelualueella ei ole ollut henkilöä, joka ryhtyisi vetämään vaikutustenarviointia. Henkilöä ei ole joko ollenkaan nimetty tai työtehtäviä vaihtaneen henkilön tilalle ei ole nimetty uutta henkilöä. Vaikutustenarviointia ei ole tällöin edes aloitettu, vaikka henkilötietojen käsittely on aloitettu.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit ovat jatkuva prosessi

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit vaativat jatkuvaa työtä ja päivittämistä. Tehtyjä vaikutustenarviointeja tulee päivittää aina kun järjestelmiin tai sovelluksiin tehdään teknisiä muutoksia, joilla voi olla vaikutusta henkilötietojen käsittelyyn. Järjestelmiä ja sovelluksia kehitetään koko ajan ja tällöin tulee aina myös arvioida teknisten muutosten vaikutus henkilötietojen suojaan. Tämä arviointi tapahtuu tietosuojan vaikutustenarvioinnin kautta.

Vaikutustenarvioinnin vetäjälle tulee ilmoittaa kaikki järjestelmään tai sovellukseen suunniteltavat muutokset, joilla voi olla vaikutusta henkilötietojen käsittelyyn eikä niitä ole jo huomioitu tehdyssä vaikutustenarvioinnissa. Muutosten riskit arvioidaan vaikutustenarvioinnissa ja yritetään löytää henkilötietojen suojan kannalta paras ratkaisu.

Vaikutustenarviointien päivittämisen laiminlyönti voi johtaa vakaviin seurauksiin henkilötietojen käsittelyssä. Käyttöön voidaan ottaa käsittelytapoja, joilla voi olla korkea riski henkilötietojen suojan kannalta. Vastuu ilmoittamisesta on työntekijöillä, jotka ovat suunnittelemassa ja käyttöönottamassa muutoksia. Ilman heidän ilmoitustaan vaikutustenarvioinnin vetäjä ei voi päivittää vaikutustenarviointia eikä henkilötietojen käsittelystä vastaava johtaja voi hyväksyä muutoksia.

Vaikutustenarviointikoulutukset

Vuoden 2022 alussa tietosuojavastaava piti nimetyille vaikutustenarviointien vetäjille ja muille toimialojen määräämille henkilöille kolme erillistä koulutusta.

Kaikki koulutukset tallennettiin ja ne ovat kaikkien työntekijöiden katsottavissa kaupungin sisäisellä tietosuojasivustolla. Vaikutustenarvioinnin vetäjät vaihtuvat ja tulee uusia vetäjiä ja heillä on mahdollisuus käydä koulutukset läpi tallenteiden muodossa.

6. TIETOSUOJATYÖRYHMIEN KÄSITTELEMÄT ASIAT

Kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmä ja sen käsittelemät asiat vuonna 2022

Kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmä on kaupunginjohtajan päätöksellä perustettu ryhmä. Kaupungin tietosuojavastaava toimii ryhmän puheenjohtajana. Sihteerinä toimii kuntademokratian nimeämä henkilö. Toimialat ja palvelualueet nimeävät ryhmän jäsenet. Toimialat ja palvelualueet päättävät omalta osaltaan nimettävien jäsenten määrän. Jäsenten määrää ei ole rajoitettu. Jäsenmäärä vaihtelee vuoden sisälläkin, ja vuonna 2022 oli jäseniä keskimäärin 25.

Ryhmä käsittelee kaupunkia koskevia tietosuoja- ja tietoturva-asioita. Tietosuoja-vastaava, tietoturvapäällikkö ja jäsenet voivat tuoda asioita työryhmän käsiteltäväksi. Työryhmän ensisijaisena tarkoituksena on käsitellä asioita, jotka koskettavat koko kaupunkia. Työryhmässä voidaan käsitellä myös yksittäistä toimialaa tai palvelu- aluetta koskevaa asiaa.

Työryhmällä ei ole päätäntävaltaa. Tietosuojaa koskevien asioiden osalta päätäntä- valta menee kaupungin hallintosäännön mukaisesti. Työryhmässä käsittelyn tarkoi- tuksena on saada koko kaupunkia koskevat yleiset ohjeistukset ja linjaukset toimi- alojen ja palvelualueiden tietoon ja avuksi tietosuojan toteuttamiseen. Yleiset ohjeistukset mahdollistavat kaupungin yhteisen linjan tietosuoja-asioissa.

Mikäli ohjeistusten ja linjausten halutaan suoraan sitovan kaikkia toimialoja ja palvelualueita, niin kaupunginjohtajan tulee tehdä asiassa päätös. Tällöin toimialan/ palvelualueen ei tarvitse tehdä erillistä päätöstä noudatettavasta toimintatavasta. Kaupunginjohtajan päätös ei kuitenkaan poista kustakin henkilökisteristä vas- tuussa olevan viranhaltijan juridista vastuuta kyseisessä henkilökisterissä käsitel- tävistä henkilötiedoista.

Ryhmän jäsenet tuovat esiin toimialoilla/palvelualueilla ilmaantuneita asioita, joihin toivottaisiin saatavan linjausta tai tukea asian ratkaisuun. Jäsenet voivat tuoda esiin myös toimialan tarpeita ohjeistuksen suhteen ja esittävät kantoja ohjeistuksen ja linjausten suhteen. Jäsenten tehtävänä on viedä ryhmässä käsiteltyjä ohjeistuksia ja linjauksia toimialan/palvelualueen johdolle päätettäväksi ja toimeenpantavaksi, esim. omiin johtoryhmiin.

Vuonna 2022 kaupungin tietoturva- ja tietosuojayöryhmän keskeiset tehtävät ja vastuut kirjattiin ylös diasarjaksi. Uusien jäsenten on tätä kautta mahdollisuus tutustua ryhmän toimintaperiaatteisiin. Diasarja on tallennettu kaupungin intranettiin ja se on kaikkien kaupungin työntekijöiden saatavana. Vuonna 2022 tietoturva- ja tietosuojayöryhmä **kokoontui 8 kertaa.**

Pääkaupunkiseudun tietosuojayöryhmä ja sen käsittelemät asiat vuonna 2022

Pääkaupunkiseudun tietosuojayöryhmään kuuluvat Vantaan, Helsingin, Espoon ja Kelan tietosuojavastaavat. Työryhmässä käsitellään kaupunkeja ja Kelaa koskevia tietosuoja-asioita. Asioiden yhdessä käsittelemisestä saadaan paljon hyötyä, koska kaikkia kaupunkeja koskevat samat säännöt ja velvollisuudet. Resursseja säästyy, ja lainsäädännön tulkinnat ja linjaukset pystytään pitämään yhtenäisinä. Vuonna 2022 työryhmä **kokoontui 5 kertaa.**

TOIMIALOJEN JA PALVELUALUIDEN RAPORTIT

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

Toimialan tehtävistä johtuen suuri osa henkilöstöstä käsittelee salassa pidettäviä asiakas- ja potilastietoja. Henkilöstö voi käsitellä asiakas- tai potilassuhteessa asiakkaaseen työtehtäviensä kannalta välttämättömiä asiakastietoja. Jokaisella on vastuu siitä, että tiedot on tallennettu lain edellyttämällä tavalla sellaisiin paikkoihin, jossa tietojen käyttöä pystytään valvomaan. Lisäksi jokaisella on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan puutteista tai ongelmista tietosuojassa, jotta niihin pystytään puuttumaan.

Toimialalle on nimetty oma tietosuojavastaava, jonka tehtävänä on muun muassa palvelualueiden tietosuojakonsultaatioihin ja tietojen luovutuspyyntöihin vastaaminen, koulutusten pitäminen, ohjeistusten laatiminen, tietoturvaloukkausten käsittely, tietosuoja koskeviin vaikutustenarviointeihin sekä vaihteleviin sopimus- ja hanketyöryhmiin osallistuminen.

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen sekä tietojen käytön ja luovutuksen valvonta

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) eli tiedonhallintalain 17 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Edellä mainittua lokitietojen keräämistä koskevaa vaatimusta on sovellettu tiedonhallintalain myötä kaikkiin hankittuihin tietojärjestelmiin 1.1.2022 alkaen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) eli asiakastietolain 25 §:n mukaan sosiaali- ja terveystietojen palvelunantajan on kerättävä lokitiedot asiakasrekisterikohtaisesti kaikesta asiakastietojen käytöstä ja luovutuksesta seuranta- ja valvontaa varten.

Kaupunkitasoinen lokitietoja koskeva yleinen, uusi ohje on annettu huhtikuussa 2022. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on laadittu oma Tietojen käytön valvonta -ohje, joka on hyväksytty toimialan johtoryhmässä elokuussa 2022.

Sosiaali- ja terveystoimessa valvotaan asiakas- ja potilastietojen käyttöä seuraamalla lokitietoja säännöllisesti sovitulla tarkastuksilla sekä pistokokein tehdyillä tarkastuksilla. Säännönmukaisten ja pistokokein tehtävien lokitietojen tarkastusten lisäksi

lokitiedot tarkistetaan välittömästi, jos herää epäily henkilötietojen vääränlaisesta käsittelystä. Lisäksi tietojärjestelmien pääkäyttäjät seuraavat säännöllisesti lokeja. Lähtökohta on, että palveluyksiköiden tulee vuosittain tarkastaa vähintään yhden työntekijän lokitiedot kuukauden ajalta.

Palveluntuottajien kanssa tehtävissä sopimuksissa on määräykset menettelytavoista lokitietojen valvonnan osalta ja palveluntuottajan raportointivelvollisuudesta. Palvelualueiden tulee huolehtia, että palveluntuottajat toteuttavat lokivalvonnan säännöllisesti. Vuosittain tulee tarkastaa vähintään yhden työntekijän lokitiedot kuukauden ajalta.

Edellä mainittujen sisäisten tarkastusten lisäksi lokitietojen tarkastus voi tulla kyseeseen lokirekisterin rekisteröidyn, eli työntekijän, tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaisen tarkastusoikeuden perusteella.

Lokitietojen selvityspyynnön voi esittää myös toinen viranomainen osana viranomaisen suorittamaa tarkastustehtävää tai muuta selvitystä. Tällöin toimitaan kuten muidenkin viranomaisten selvityspyyntöjen osalta. Lokitiedot voidaan toimittaa toiselle viranomaiselle, jos siihen on lakiin perustuva oikeus.

Asiakkaan tai potilaan tekemät lokitietopyyntöjen tarkastukset käsitellään sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla pääsääntöisesti asiakastietolain 26 §:ssä säädetyn tiedonsaantioikeuden perusteella. Asiakas ei saa käyttää tai luovuttaa saamiaan lokitietoja edelleen muuhun tarkoitukseen kuin omien asiakastietojensa käsittelyyn liittyvien oikeuksiensa selvittämistä ja toteuttamista varten.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on tunnistettu yksi tietojärjestelmä, jossa käsitellään lakisääteisen tehtävän perusteella henkilötietoja, mutta lokirekisterin muodostuminen on puutteellinen tai lokirekisteriä ei synny lainkaan. Tietojärjestelmä on suun terveydenhuollon Digora-järjestelmä, josta ei muodostu lokitietoja.

Kaikkiaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on vuonna 2022 suoritettu 61 lokitietojen tarkastusta (kappalemäärä tarkastettu 9.12.2022).

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on pyydetty lokilistoja tarkastavia henkilöitä arvioimaan lokilistojen ymmärrettävyyttä. Lokilistoja ei voida pitää niin ymmärrettävinä, että niiden perusteella lokilistaa tarkastava henkilö pystyisi selkeästi päättelemään, onko tietoja käsitelty lainmukaisesti. Lokilistojen vaikeaselkoisuus vaikeuttaa lokilistojen tarkastamista ja vie paljon työaikaa.

Tietojen siirto Yhdysvaltoihin

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla tapahtuu henkilötietojen siirtoa EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelle asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotissa, jonka järjestelmätoimittaja on yhdysvaltalainen Epic Systems Corporation (jatkossa Epic). Apotin palvelimet sijaitsevat Suomessa, mutta EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta on mahdollisuus päästä Apotin henkilötietoihin etäyhteyden avulla. Henkilötietoja käsitellään Yhdysvalloissa tai Englannissa tilanteissa, joissa Epic tekee muutoksia tuotantoon osana dokumentoitua prosessia, joka hyväksytään tapauskohtaisesti Apotin kanssa. Suurin osa näistä muutoksista ei kuitenkaan koske pääsyä henkilötietoihin.

Sosiaali- ja terveystoimen tietosuojavastaavan käsityksen mukaan Apotin selvitystä Yhdysvaltojen lainsäädännöstä ja vakiolausekkeiden lisäsuojatoimenpiteistä on tietyllä varauksella pidettävä riittävänä, ettei Yhdysvaltojen tiedusteluviranomaiset pääse käsittelemään yksittäistapauksessa henkilötietoja. Edellä mainittu selvitys lainsäädännöstä ja lisäsuojatoimenpiteistä ei kuitenkaan muuta sitä seikkaa, ettei EU:n kansalaisten oikeussuojakeinot puuttua henkilötietojen käsittelyyn Yhdysvalloissa ole riittäviä. Yhdysvalloissa ei ole virallista liittovaltiotason tietosuojaviranomaista, joka vastaisi EU:n tietosuojasääntelyn oikeussuojakeinoista puuttua henkilötietojen käsittelyyn.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Kaupungin johtoryhmä hyväksyi vaikutustenarviointien prosessiuudistuksen 11.10.2021, ja tietosuojan vaikutustenarvioinnin uusi ohjeistus ja Excel-työkalu tulivat käyttöön vuoden 2022 alusta lukien.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta vaikutustenarviointien vetäjiä on nimetty yhteensä 10 henkilöä. Vaikutustenarviointien vetäjien määrää voidaan pitää sinänsä riittävänä, mutta vetäjillä ei ole kuitenkaan omasta mielestään ole ollut riittävästi työaikaa vaikutustenarviointeihin perehtymiseen eikä niiden tekemiseen. Vuonna 2021 vaikutustenarviointien määrää ja kohteita kartoitettaessa ei pystytty paikantamaan kuin reilu kymmenen tehtyä vaikutustenarviointia. Näin ollen joko vaikutustenarviointeja ei ole tehty taikka sitten niitä ei ole asianmukaisesti tallennettu, jolloin mahdollinen aikaisempi työ ei ole ollut hyödynnettävissä. Vaikutustenarviointeja koskeva tehtäväkokonaisuus on tullut isona kokonaisuutena vetäjien jo olemassa olevien työtehtävien lisäksi ja on vaatinut opettelua.

Uudistunutta vaikutustenarviointiprosessia on pidettävä nyt ensimmäistä kertaa selkeänä ja toimivana, ja siihen liittyvät ongelmat ovat koskeneet lähinnä resursseja. Prosessiuudistus on tuonut merkittäviä parannuksia vaikutustenarviointien hallintaan, niiden tason parantumiseen ja tehokkaaseen toteuttamiseen.

Ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon informointiasiakirjat on päivitetty joulukuussa 2022 liittyen toimialan palveluiden siirtymiseen hyvinvointialueelle soteuudistuksen johdosta. Uudet informointiasiakirjat, jatkossa tietosuojaselosteet, tullaan julkaisemaan 1.1.2023 alkaen Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Tietosuojakoulutus

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on kaikkien työntekijöiden edellytetty suorittavan pakolliset tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset Vantaan koulutustenhallinnointijärjestelmä Osumassa. Hyväksytyt koulutukset ovat olleet edellytys henkilötietojen käsittelylle 1.7.2022 alkaen. Kaikille työntekijöille pakolliset tietosuojakoulutukset tuli suorittaa kesäkuun 2022 loppuun mennessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla kaikkien työntekijöiden on edellytetty suorittavan koulutuksen. Lisäksi uusia työntekijöitä on veloitettu suorittamaan koulutus ennen kuin he alkavat käsitellä henkilötietoja.

Vantaan koulutustenhallinnointijärjestelmä Osumassa järjestetyn koulutuksen lisäksi toimialalla on järjestetty tammikuussa ja kesäkuussa henkilöstölle suunnatut tietoturvaloukkauksia koskevat koulutukset, kuinka toimia, kun havaitsee tietoturvaloukkauksen. Lisäksi on järjestetty laajempi tietosuojakoulutus asiakas- ja potilastietojen käsittelystä koko toimialalle.

Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Resurssit

Vuonna 2022 toimialalla on toiminut tietosuojavastaavana täyspäiväisesti lakimies, jonka tehtäviin on kuulunut toimialan tietosuoja-asiat. Lisäksi toimialalla on tammi-kuusta elokuuhun toiminut osa-aikainen lakimiesharjoittelija, joka on keskittynyt tietosuoja-asioihin. Vuoteen 2021 verrattuna toimialalla tietosujaresurssit ovat hetkellisesti parantuneet tietosuojaan keskittyvän lakimiesharjoittelijan lisäämisen takia. Lisäksi vuoteen 2021 verrattuna toimialan tietosuoja-asioiden hallinnointi on parantunut henkilöstön pysyvyyden takia. Vuonna 2021 tietosuojavastaavana toimi vaihtuvuuden takia kolme eri lakimiestä ja hetkellisesti tehtävää hoidettiin myös muiden työtehtävien ohella erillisen tietosuojavastaavan puuttuessa. Vuonna 2022 toimialalla on toiminut lakimies yhtäjaksoisesti tietosuojavastaavana, mikä on parantanut toimialan tietosuojan kokonaiskuvan hallintaa.

Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on nimetty tietosuojatiimi, jonka kokoonpanoon kuuluu toimialan tietosuojavastaava, tiedonhallinnan suunnittelija

(poissa), lakimies (osittainen työpanos), hallintopäällikkö ja lakimiesharjoittelija. Tietosuojatiimi on kokoontunut satunnaisesti. Käytännössä vuonna 2022 tietosuojatiimiin on osallistunut tietosuojavastaava ja hallintopäällikkö.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla tietosuojaan osoitettuja resursseja ei voida pitää riittävänä. Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan palveluiden järjestämisvastuun siirtyessä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle on suoritettu tietosuojaresurssien vertailua suurin piirtein samankokoisten organisaatioiden kesken. Vertailussa kävi ilmi, että esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on resursoitu tietosuojaan tietosuojavastaava ja neljä tietosuoja-asiantuntijaa sekä Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle tietosuojavastaava, kaksi tietosuoja-asiantuntijaa ja tietosuojasihteeri. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle tietosuojaan on resursoitu tietosuojavastaava ja lakimiehen osittainen työpanos.

Tietoturvaloukkaukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla raportoitiin vuoden 2022 aikana 156 (tarkastettu 21.12.2022) tietoturvaloukkausta. Loukkauksia raportoitiin jonkin verran vähemmän verrattuna vuoteen 2021, jolloin tietoturvaloukkauksia raportoitiin 174.

Tutkimustoiminta

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla toimii tutkimustoiminnan koordinaatioryhmä, jossa käsitellään tutkimuslupahakemuksiin liittyviä kysymyksiä. Koordinaatioryhmä on kokoontunut vuoden 2022 aikana 11 kertaa. Tutkimustoiminnan koordinaatioryhmässä tarkastellaan Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialueelle saapuneita tutkimus- ja tietolupahakemuksia. Vuoden 2022 aikana myönnettiin yhteensä 31 tutkimuslupaa 19.12.2022 mennessä. Kaikkiaan toimiala vastaanotti yhteensä 42 tutkimuslupahakemusta.

Tietojen luovutukset

Vuonna 2022 tietojen luovuttamistilanteissa on noussut toistuvasti esiin Apotti-asiakas- ja potilastietojärjestelmän ns. PP30 ennakkokantahaku. Ennakkokantahaku on Apotti-asiakas- ja potilastietojärjestelmän automaattisesti tekemä ennakkohaku, joka näkyy potilaalle OmaKannassa luovutusilmoituksena. Tämä OmaKannasta nähtävä luovutusilmoitus kertoo, että tietoja on luovutettu Kannasta Apottiin. Jokaisesta luovutetusta tiedosta menee erillinen tieto, vaikka ammattihenkilö ei edes avaa Apottiin tuotua linkkiä tai lue tietoa. Apotin selvityksen mukaan kannasta haettua tietoa ei tallenneta pysyvästi Apottiin. Tiedot poistetaan automaattisesti tyypillisesti vuorokauden sisään niiden hausta. Ennakkokantahaun tarkoituksena on, että ammattihenkilöllä olisi tarvittava tieto oikea-aikaisesti saatavilla.

Toimialan kannalta Apotin ennakkokantahaku on erittäin työläs ja hidas prosessi. Koska ennakkokantahaku näkyy OmaKannassa potilaalle luovutusilmoituksena, toimialalle on tullut toistuvasti kysymyksiä, mikä on ollut tietojen luovutuksen peruste. Kun asiakas tätä tiedustelee, Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla tilataan tapahtumasta lokitiedot ja tiedustellaan, onko Apotti tehnyt PP30 ennakkohaun tietyillä päivämäärillä. Näiden tietojen pohjalta yleensä vastataan potilaalle, ettei kukaan henkilö ole tehnyt järjestelmässä Kanta-hakua vaan kyseessä on järjestelmän automaattisesti tekemä ennakkohaku, joka näkyy potilaalle Omakannassa.

Lisäksi hämmennystä asiakkaisissa aiheuttaa se, että ennakkokantahaku tapahtuu riippumatta siitä, onko kyseessä kieltopotilas vai ei. Eli vaikka asiakkaalla olisi luovutuskiellot voimassa, järjestelmän suunniteltu ennakkokantahaku tapahtuu sisäänkirjauksen yhteydessä. Ainoastaan niissä tapauksissa, kun kansalaista ei ole informoitu Kanta-palvelusta tai Kanta-suostumus puuttuu, Kanta palauttaa sanoman tuloksettomana/epäonnistuneena. PP30 Ennakkokantahaun ei pitäisi palauttaa kansalaisesta muita tietoja kuin ne, joihin kansalainen on antanut suostumuksensa. Ennakkokantahaun jälkeen käyttölokitapahtumista tulisi voida todentaa lähteneet sanomat ja se, onko Vantaan työntekijät käsitellyt tosiasiaa mitään Kanta-asiakirjoja järjestelmässä.

Epäselvää on, missä kaikissa tilanteissa Apotti tekee ennakkohaun Kantaan.

Tietosuojavastaavan käsityksen mukaan vaikuttaa hyvinkin ilmeiseltä, ettei Apotin ennakkokantahaku ole yleisen tietosuoja asetuksen eikä kansallisen lainsäädännön (esim. potilasasiakirja-asetuksen 94/2022 4 §) mukainen, kun järjestelmä vaikuttaa käsittelevän kaikenlaisia tietoja Kannasta varmuuden vuoksi. Tietosuojavastaavan käsityksen mukaan olisi selvitettävä kaikki tilanteet, joissa ennakkokantahaku tapahtuu ja sen ylimääräisiä ennakkohakua on ryhdyttävä poistamaan. Tätä kehittämistoivetta on tuotu Apotin suuntaan esiin muidenkin tilaajaorganisaatioiden toimesta.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan kouluhallinnon-, asiakasohjaus- ja opiskelijahallintajärjestelmät on lokitettu.

Työntekijöiden valvonta on järjestetty lokitietojen keräämisellä. Valvonta kuuluu työnjohdon tehtäviin. Valvonta tapahtuu pääkäyttäjien toimesta ja tarkistuksia suoritetaan tarpeen mukaan, mikäli on syytä epäillä väärinkäytöksiä tapahtuneen. Tarvittaessa

palveluntoimittajalta pyydetään käyttöä koskevat lokitiedot. Toimialan käyttämien järjestelmien lokeissa ei tällä hetkellä ole rakennettuna seurantaan automaatioita. Järjestelmien käytössä ei ole havaittu väärinkäyttöjä, eikä toimialalla ole tehty vuonna 2022 lokitietojen satunnaisia tarkastuksia.

Toimialalla ei ole laadittu omaa lokitietoja koskevaa ohjeistusta, vaan tarvittaessa käytetään kaupungin yleistä lokitieto-ohjetta. Lokitietoseurannan ja hallinnan osalta toimiala on tunnistanut kehittämistarpeita ja -kohteita. Tietojärjestelmien lokitietojen käytettävyys ja käsittely tulee olla suunnitelmallisempaa sekä seurantakäytäntöihin ja havaintoihin reagoimiseksi on määritettävä tarpeelliset prosessit.

Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Toimialalle hankitaan ensisijaisesti järjestelmiä ja sovelluksia, joissa käsiteltäviä henkilötietoja ei siirretä EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelle kolmansiin maihin. Poikkeuksen muodostavat sähköiset opiskeluympäristöpalvelut Google Workspace for Education ja Microsoft O365, jotka ovat yhdysvaltalaisia palvelukokonaisuuksia ja joihin sisältyy Yhdysvaltojen viranomaisien mahdollisuus erityisten toimenpiteiden kautta päästä käsiksi yksilön henkilötietoihin.

Google Workspace for Education on toimialalla pääoppimisalusta, jota käytetään perusopetuslain ja lukiolain mukaisen opetuksen järjestämiseen. Toimialan käytössä oleva Google for Education Fundamentals koostuu kolmesta osa-alueesta – Chromebook-kannettavista, Google Workspace for Education -sovelluksista sekä Classroomista, sähköisestä oppimisen koordinoinnin alustasta.

Kasvatuksen ja opetuksen järjestäjä voi sallia järjestelmän tai sovelluksen käytön tehtyään tietosuojan vaikutustenarvioinnin sekä solmittuaan toimittajan kanssa henkilötietojen käsittelysopimuksen. Sovellusten ja palvelujen tietosuojan toteutumisessa käytetään apuna myös ulkopuolisia toimijoita.

Vuosi 2023 tulee olemaan toimialalle tietosuojan kannalta merkittävä. Hallinto-oikeus antaa odotettavasti ratkaisun tietosuojavaltuutetun päätökseen, joka koskee koulun opetusohjelman käyttöön liittyvää henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta ja siirtoa kolmansiin maihin. Lisäksi EU ja Yhdysvallat valmistelevat uutta EU-U.S. tiedonsiirtosopimusta. Uuden sopimuksen tarkoituksena on korvata käytössä olevat mallisopimuslausekkeet henkilötietojen siirrossa EU:sta Yhdysvaltoihin ja taata EU:n kansalaisten oikeuksien toteutuminen.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Vaikutustenarvioinnit nostettiin toimialalla kehittämiskohteeksi vuonna 2021. Vaikutustenarviointien laatu oli vaihtelevaa, ja dokumentoinnin hallinta oli hajanaista. Vaikutustenarviointeja ryhdyttiin usein toteuttamaan liian myöhään, jolloin niiden tekemisessä tuli kiire tai niiden tarkoituksena oleva riskienhallinta ei enää ehtinyt toteutua. Näitä puutteita ryhdyttiin kehittämään muun muassa johdonmukaistamalla vaikutustenarviointiprosessia. Toimialalta nimettiin viisi tietosuojan vaikutustenarvioinnin vastuuhenkilöä. Lisäksi kaupungin uusi tietosuojan vaikutustenarvioinnin ohjeistus ja Excel-työkalu otettiin käyttöön vuoden 2022 aikana.

Toimialalla henkilötietojen käsittelyn suurimmat henkilötietoryhmät liittyvät kasvatukseen ja opetuksen järjestämiseen. Vaikutustenarvioinneilla kerätään oleellista tietoa päätöksenteon tueksi ja pyritään pienentämään havaittuja rekisteröidylle aiheutuvia riskejä hyväksyttävälle tasolle. Vuonna 2022 käyttöönotettu uusi vaikutustenarvioinnin Excel-työkalu on tehnyt riskien arvioimisesta johdonmukaisempaa, tehokkaampaa, ja riskejä on havaittu kattavammin. Vaikutustenarvioinnit ovat tuoneet esiin piilossa olleita tietosuojan haasteita eri prosesseissa. Toimialalla on havaittu, että palvelualueilla käytössä olevat järjestelmät ja niiden kehitystyö ei ole aina ollut riittävän ketterää lainsäädännön muutoksiin nähden. Vaikutustenarviointi on todettu olevan tärkeä väline myös tietojen elinkaaren hallintaan.

Tietosuojan vaikutustenarviointien vastuuhenkilöiden määrä on koettu liian vähäiseksi, eikä vastuuhenkilöillä ole riittävästi työaikaa annettuun tehtävään. Tehtävä on haasteellinen, koska kasvatuksessa ja opetuksessa on paljon erilaisia sovelluksia ja ohjelmia, joissa käsitellään henkilötietoja. Nykyisellä resurssilla vaikutustenarviointien tekeminen on pois palvelualueen kasvatuksen ja koulutuksen kehittämisestä. Resurssipulasta huolimatta vaikutustenarvioinnin kokonaisuudistus on ollut merkittävä parannus toimialan tietosuojan kehityksessä.

Toimialalla tehtiin vuonna 2022 tietosuojan vaikutustenarviointeja muun muassa Google Workspace for Education sähköisestä opetusjärjestelmästä, SanomaPron oppimisympäristöstä, kasvatuksen ja oppimisen toimialan kameravalvonnasta ja henkilötietoja sisältävien tiedostojen pilvitallennuksesta Microsoft O365 -ympäristössä. Hyvinvointialueen valmistelussa tehtiin vaikutustenarviointi käyttöoikeuksien myöntämisestä opiskeluhuollon työntekijöille.

Henkilötietojen käsittelyyn liittyvien riskien tunnistamisen merkitys korostuu toimialalla erityisesti, koska toimialan rekisterit ovat pääasiassa lakisääteistä tehtävää varten. Riskit ovat liittyneet muun muassa teknisiin ja organisatorisiin ratkaisuihin, henkilöstön kykyyn käyttää laitteita tietoturvallisesti sekä fyysisesti tapahtuvissa palveluissa henkilötietojen suojaamiseen sivullisten henkilöiden läsnä ollessa. Henki-

löstön tietosuojan osaamisen ylläpitämiseen ja lisäämiseen panostetaan edelleen, sekä vaikutustenarviointien laatimista tullaan jatkossa kehittämään muun muassa prosesseja yksinkertaistamalla.

Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan tietosuojan informointiasiakirjoja päivitettiin vuonna 2022. Lisäksi jokainen informointiasiakirja käännettiin ruotsin kielelle. Informointiasiakirjojen kääntäminen englannin kielelle on toistaiseksi kesken.

Tietosuojakoulutus

Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla lähes jokainen työntekijä käsittelee henkilötietoja. Varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa käsitellään merkittäviä määriä lasten, oppilaiden, opiskelijoiden sekä huoltajien henkilötietoja. Henkilötietoja käsitellään ensisijaisesti lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi eli kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestämiseksi. Henkilötietoja käsitellään muun muassa päätöksentekoa varten, mutta tietoja tarvitaan yleensä myös päivittäisten asioiden kuten kuljetusten ja aterioiden järjestämiseksi.

Jokaisen henkilötietoja käsittelevän kaupungin työntekijän on suoritettava kaupungin tietosuojakoulutukset hyväksytysti. Hyväksytyt koulutukset ovat edellytys henkilötietojen käsittelylle. Pakollinen tietosuojakoulutus on edellytetty niin vanhoilta kuin uusiltakin työntekijöiltä.

Koulutussuoritusten seuranta on ollut haasteellista, eikä tietotilinpäätöstä kirjoittaessa ole ollut saatavilla tietoa, kuinka moni työntekijä on suorittanut pakollisen tietosuojakoulutuksen.

Henkilöstön tietosuojaosaamisen taso vaihtelee riippuen muun muassa siitä, kuinka paljon he käsittelevät henkilötietoja työtehtävissään ja ovat tietosuoja-asioiden kanssa työtehtäviensä kautta tekemisissä. Pääsääntöisesti toimialan tietosuojaosaaminen on ollut nousujohteista. Käytännön työssä tämä on näkynyt muun muassa siten, että tietoturvaloukkauksia on tunnistettu entistä tarkemmin ja niihin on osattu varautua ennaltaehkäisevästi.

Henkilöstön tietosuojan osaamisen ylläpitämiseen ja lisäämiseen sekä tietosuoja-prosessien kehittämiseen panostetaan edelleen. Ohjeistukselle ja jatkuvalle koulutukselle käytännön esimerkein nähdään edelleen olevan tarvetta asianmukaisen henkilötietojen käsittelyn varmistamiseksi. Erityisesti rooliperusteiselle tietosuoja-koulutukselle ja ohjeistamiselle on toimialalla tarvetta.

Toimialan omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Tietosuoja-asetuksen myötä tietosuojaa koskeva yleinen tietoisuus oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista on kasvanut. Mediahuomio ja yleinen julkinen keskustelu henkilötietojen väärinkäytöksiin liittyvien riskien hallinnan tärkeydestä on lisääntynyt. Se on tuonut tietosuojakysymykset ja rekisteröidyn oikeudet paremmin kuntalaisten tietoisuuteen.

Silloin kun kuntalaiset tuntevat tietosuojaoikeutensa, he ovat myös aktiivisia käyttämään niitä. Kuntalaiset ovat kiinnittäneet huomiota henkilötietojen käsittelyn yksityiskohtiin, kuten esimerkiksi kuvauslupiin, tietoturvallisuuteen ja viestintäsovellusten käyttöön sekä myös yleisesti tietosuojalainsäädännön noudattamiseen.

Kaupunkiympäristön toimiala

1) Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

Kaupunkiympäristön toimialan hallinnassa olevista tietojärjestelmistä toiminnanohjausjärjestelmä MATTI on tunnistettu lokitukseltaan puutteelliseksi. Tästä johtuen toimialalla käynnistettiin vuoden 2022 aikana lokitustarpeen määrittelytyö. MATTI-järjestelmässä kerätään ja säilytetään henkilötietoja liittyen toimialan tehtäviin (mm. kiinteistörekisterin ylläpitoon liittyviä tietoja, asiakasprosesseihin liittyviä tietoja (kiinteistöomaisuuden hallinta ja viranomaisprosessit) sekä maankäytön vuoro-vaikutusprosesseihin liittyviä osallisten tietoja). Järjestelmässä ei lähtökohtaisesti säilytetä arkaluonteista henkilötietoa, minkä vuoksi osa kaupunkiympäristön toimialan prosesseista on rajattu järjestelmän ulkopuolelle (esim. vahingonkorvausasiat). Lokitustarpeen määrittely aloitettiin päivittämällä järjestelmän vaikutustenarviointi vastaamaan kaupungin uusittua ohjeistusta. Samalla lokituksen tilannetta oli mahdollista arvioida suhteessa vuoden 2022 aikana päivitettyyn kaupunkitasoiseen lokitusohjeeseen, jossa on huomioitu aihetta koskevat lainsäädäntöuudistukset. Käyttäjälokituksen rakentamista jatketaan vuonna 2023.

Lokitietoja tarkastetaan pääsääntöisesti, jos ilmenee perusteltua syytä olettaa, että niitä on käytetty väärin tarkoituksiin tai väärin perustein. Toimiala noudattaa kaupunkitasoisia tietosuoja- ja tietoturvaohjeistuksia, jotka määrittelevät toimintamallit ja järjestelmät mm. henkilötietoja tai salassa pidettäviä henkilötietoja sisältävien asiakirjojen säilytykseen ja lähettämiseen liittyen.

Henkilötietojen käsittelyyn liittyviä lokitietojen tarkastuksia ei ole toimialalla suoritettu yhtään vuoden 2022 aikana.

2) Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Meillä ei toimialoilla ole tiedossa, että siirretäänkö jotain tietoja tai henkilötietoja Yhdysvaltoihin ohjelmistoista. Eli tietojemme mukaan ei. Mielestämme tämä on enemmän kaupunkitasoinen / tietohallintotasoinen asia.

3) Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit

Vuonna 2022 toimialalla on tehty tai aloitettu kolme vaikutustenarviointia tai vaikutustenarvioinnin päivitystä.

Tällä hetkellä vaikutustenarviointeja kaupunkiympäristön toimialalla tekee muiden työtehtävien ohella kolme henkilöä, jotka eivät ole tietosuoja-asioiden ammattilaisia.

Kaupunkiympäristön toimialan näkemys on, että vaikutustenarviointien tekemiseen kuluu osa-aikaisesti tietosuoja-asioita tekevilta henkilöiltä todella paljon aikaa, mikä ei ole kaupungissa järkevää ajan ja resurssien käyttöä. Vaikutustenarviointien tekeminen tulisi keskittää kaupungissa keskushallinnon alaisuuteen, jolloin niiden tekeminen tehostuisi huomattavasti. Keskitetyssä yksikössä olisi myös mahdollista panostaa tietosuoja-asioiden parissa työskentelevien osaamiseen (pätevyysvaatimuksiin ja osaamisen ylläpitoon) huomattavasti enemmän kuin nykyisessä hajautetussa mallissa.

Vaikutustenarviointien keskittäminen edesauttaisi kaupunkitasoisen tietosuojan kehittymistä etenkin niissä järjestelmissä, joita käytetään laajasti toimialarajojen yli. Nämä järjestelmät ovat tietosuojan kannalta keskeisiä, koska niiden käyttäjämassa on huomattavan suuri. Hajautetussa järjestelmässä riskinä on, että tietosuojaltaan kaikkein keskeisimpien järjestelmien vaikutustenarviointi jää tekemättä, koska omistajuutta ei löydy, tai vaihtoehtoisesti eri toimialoilla tehdään huomattava määrä päällekkäistä työtä.

Yleisesti ottaen vaikutustenarviointia voidaan kuitenkin pitää hyödyllisenä, koska sen yhteydessä tietosuoja-asiat ovat esillä ja mahdolliset järjestelmien ongelmakohdat tai ongelmalliset käytännöt on helpompi havaita. Tyypillisesti kaupunkiympäristön toimialalla tehtyjen vaikutustenarviointien yhteydessä on löydetty tietosuojan näkökulmasta puutteellisia ohjeita ja toimintatapoja, joihin puuttumalla on voitu suhteellisen helposti parantaa henkilötietojen suojaa toimialan prosesseissa.

Vuoden 2022 aikana toimialalla esiin tulleet vakavimmat puutteet tietosuoja-asioissa liittyvät edellä kuvattuun MATTI-järjestelmän puuttuvaan lokitukseen sekä kaupunkitasoisen kameravalvonnan puuttuneeseen vaikutustenarviointiin, joka valmistuu alkuvuodesta 2023.

4) Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Useita toimialan informointiasiakirjoja on päivitetty kuluvan vuoden aikana. Vantaa.fi -verkkosivujen käyttöönoton yhteydessä informointiasiakirjat muutettiin saavutettavaan muotoon ja vietiin uudistetuille verkkosivuille.

Kaupungin verkkosivuille ruotsinkieliset käännökset on viety vuoden 2023 alussa. Toimialalla ei ole tunnistettu tarvetta käännättää informointiasiakirjoja muille kielille.

5) Tietosuojakoulutus

Toimialan henkilöstö osallistui alkuvuodesta aktiivisesti koko henkilöstölle järjestettyihin tietosuoja- ja tietoturva-aiheisiin verkkokoulutuksiin. Koulutukset olivat pakollisia niille, jotka käsittelevät työssään henkilötietoja. Käytännössä tämä tarkoitti likimain koko toimialan henkilökuntaa.

6) Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Kato-toimialalla on vuoden 2022 aikana tullut tietoomme 7 tietoturvaloukkausta, eli todella vähän. Ne on kaikki käsitelty tietoturvaloukkausprosessien mukaisesti.

Yleisenä nostonamme on edelleen, että toivomme että kaupungin tietosuoja-asioita keskitettäisiin enemmän kaupungin lakiasioden ja päätösvalmistelun alaisuuteen, jolloin niistä vastaisi henkilöt, jotka tekevät niitä koko ajan ja enemmän. Nyt samoja asioita pyöritellään kaikilla toimialoilla, mikä ei todellakaan ole tehokasta työajan käyttöä.

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Talous ja strategia

1) Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

Palvelualue havaitsi vuoden 2022 vaikutustenarvioinneissa, että Facta Väestö -osa ei täytä tiedonhallintalain lokitusvaatimuksia. Tiedonhallintalain siirtymäaika lokituksen toteuttamiseksi päättyi 31.12.2021. Järjestelmän käyttöliittymässä käyttäjien tekemät yksittäiset henkilötietojen tarkastelut lokitetaan. Facta Väestö -järjestelmässä ei kuitenkaan ole lokitusta tietokantaan tehdyille SQL-kyselyille eikä pääkäyttäjien käyttöliittymässä tekemille massakyselyille. Facta Väestö -osasta Tilasto- ja tutkimusrekisteriin otettujen aineistojen käyttöä ei lokiteta ollenkaan. Palvelualue

on pyytänyt toukokuussa 2022 lokituksen toteutusta tietohallinnolta sekä Facta Väestö -osaan että Tilasto- ja tutkimusrekisterin käyttämälle jaetulle verkkolevy-
asemalle, mutta tietohallinto ei saanut lokituksia toteutettua vuoden 2022 aikana. Lokituksen puuttuminen on aiheuttanut merkittävää haittaa tutkimus- ja tietopalvelu-
tiimin toiminnalle, koska tiimi ei ole voinut laillisesti käyttää kaikkia tarvitsemiaan
henkilötietoja. Lokien tuottama tieto edistäisi järjestelmän ylläpitäjien ja käyttäjien
oikeusturvan toteutumista.

2) Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Palvelualueella ei ole käytössä henkilötietoja Yhdysvaltoihin siirtäviä sovelluksia
muuta kuin Office 365 -sovellukset. Henkilötietojen tallennuksessa O365-ympäristöön
palvelualue noudattaa Vantaan kaupungin tietohallinnon tietojen käsittelysijaintien
tietoturvaperiaatteita.

3) Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Palvelualue teki viisi uutta vaikutustenarviointia vuoden 2022 aikana. Järjestelmien
ylläpidossa erilaiset tietosuojariskit tulevat myös paremmin havaituiksi ja torjutuiksi,
kun ylläpitäjät ovat pohtineet asioita vaikutustenarvioinneissa. Vaikutustenarvioinnit
ovat konkretisoineet toimittajien kanssa laadittujen sopimusten vaatimuksia. Se
auttaa toimittajia ymmärtämään, että sopimusten vaatimukset ovat todellisia eivätkä
pelkkiä muodollisuuksia, joihin ei tarvitse kiinnittää huomiota.

Talouden ja strategian palvelualueella on yksi vaikutustenarviointien vetäjä. Yksi
vaikutustenarviointi vaati vetäjältä keskimäärin kaksi henkilötyöpäivää, jolloin
seitsemän vaikutustenarviointia vei vetäjän työaika 14 henkilötyöpäivää.

4) Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Palvelualueen kaikki informointiasiakirjat on päivitetty Vantaan kaupungin
verkkosivuille sekä suomeksi että ruotsiksi vuonna 2022. Vantaan viestintä päivittää
strategia- ja tutkimusyksikön pyynnöstä informointiasiakirjojen tekstejä. Tekstien
ajantasaisuuden varmistaa strategia- ja tutkimusyksikön suunnittelija.

5) Tietosuojakoulutus

Palvelualueen 104 työntekijästä 98 työntekijää (94 %) suoritti koulutuksen. Palvelu-
alueella 6 työntekijää on suorittanut koulutuksen välillä 1.7.2022-31.12.2022. Uusia
työntekijöitä on velvoitettu suorittamaan koulutus ennen kuin he alkavat käsitellä
henkilötietoja.

6) Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Talouden ja strategian palvelualueella oli kaksi tietoturvaloukkausilmoitusta vuonna 2022, joissa molemmissa oli kyse henkilötietojen joutumisesta väärälle vastaanottajalle. Kumpikaan tapaus ei aiheuttanut vahinkoa rekisteröityjen oikeuksille.

Kasvupalvelut

1) Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

Kasvupalveluissa ei ole sellaisia järjestelmiä ja sovelluksia, joissa lokitus on puutteellinen tai lokitusta ei ole lainkaan tehty.

Työllisyyspalveluiden johtoryhmä on hyväksynyt 8.2.2023 lokitietojen valvontaohjeen URA VDI- ja TYPPI-järjestelmistä sekä Hakosalo-järjestelmän työllisyyspalveluiden osiosta, jossa käsitellään yksityishenkilöiden henkilötietoja. Työllisyyspalveluissa tehtiin vuoden 2022 aikana kaksi lokitietopyyntöä.

Elinkeinopalveluissa ei tehty vuonna 2022 yhtään lokitietojen tarkastusta, koska elinkeinopalvelujen toiminnassa käsitellään yritysten ja niiden edustajien tietoja, eikä lokivalvonnalle ole ollut näin tarvetta.

Kuntouttavassa työtoiminnassa tehtiin lokitietopyyntö Apotista elokuussa 2022, mutta helmikuuhun 2023 mennessä pyydettyjä tietoja ei ollut vielä saatu.

Valmennuspalveluiden tekemän lokitietopyynnön yhteydessä keskusteltiin ensin KEHA-keskuksen edustajan kanssa, mitä tietoa lokilistaan rajataan. Saatu lokilista oli helppolukuinen, ja siitä näki helposti, ketkä olivat käyneet asiakkaan tiedoissa tietyllä aikavälillä.

2) Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Käsitlemme tietotilinpäätöksessä henkilötietojen siirtoa Yhdysvaltoihin vain kasvupalveluiden käyttämien järjestelmien näkökulmasta. Käsittelyn ulkopuolelle on rajattu ne järjestelmät, joita käytetään Vantaan kaupungilla yhteisesti (esim. Office 365 ja Hertta). Mistään tutkitusta järjestelmästä ei henkilötietoja luovuteta Yhdysvaltoihin.

3) Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Työllisyyspalvelut:

Vaikutustenarvioinnin ansiosta mm. hankintoihin ja palveluiden tuotantoon liittyvät prosessit ja vastuut on pitänyt miettiä jo hyvissä ajoin ennen toteutusta kuntoon. Arviointi on auttanut varmistamaan, että hankittava palvelu on tietosuojan ja -turvan näkökulmasta toteuttamiskelpoinen.

Arvioinnin aikana on käytävä läpi arvioinnin kohteena olevan palvelun eri vaiheet ja arvioitava muun muassa kerättävien tietojen tarpeellisuus. Se auttaa karsimaan esimerkiksi vanhasta tottumuksesta kerättävät tiedot. Lisäksi arviointi on nostanut esille henkilötietojen käsittelijän kanssa sovittavia asioita, kuten toimintamallin tietopyyntöjen ja tietoturvaloukkausten osalta. Arviointien myötä henkilötietojen käsittelystä on tullut entistä läpinäkyvämpää, ja asiantuntijoiden vastuu tietojen luovuttamisessa ja käsittelyssä on korostunut.

Vaikutustenarviointit ovat tuoneet esiin muun muassa puutteellisten ohjausohjeiden mahdolliset seuraukset, puutteet palveluntuottajien kanssa sovittavista tarkemmista ohjeistuksista sekä puutteet tietosuojaliitteiden sisältöjen toteutumisen seurantakäytännöistä, tietoturvallisten asiakaskontaktointin videotyövälineiden puutteen sekä tiedonkulun ongelmakohdat tilanteessa, jossa aiemmin ilmoitetut tiedot muuttuvat.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluihin liittyvän pirstaleisen ja vaikealukuisen tietosuojalainsäädännön noudattaminen/tulkitseminen on vaikeuttanut ja monimutkaistanut käytännön toteutusta jopa niin, että välillä on tuntunut, että sujuva asiakasta palveleva toiminta on monimutkaistunut/hidastunut tietosuojasyistä, mikä ei ole kuitenkaan GDPR:n tarkoitus. Käytössä olevat järjestelmät eivät tue tarpeita ja toimintaa tavalla, jota tietosuojalainsäädäntö edellyttäisi. Vaikutustenarviointi tuntuu välillä suhteettoman raskaalta prosessilta, ja vaikutustenarvioinnissa kysytyt asiat ovat osittain hyvin teoreettisia. Osaamisen tason on oltava korkea.

Elinkeinopalvelut:

Valtaosa vaikutustenarvioinneista koskee ei-lakisääteisiä hankkeita. Niiden osalta ei ole noussut esille erityisiä huolenaiheita.

Vaikutustenarviointiin tarkoitetut työkalut ovat tukeneet tietosuoja-asioiden työstämistä. Vaikutustenarviointit ovat myös edesauttaneet laaja-alaisempaa pohdintaa tietosuojan sisällöstä. Jatkossa tietosuojaan liittyvää osaamista tulisi edelleen syventää ja siihen liittyviä rooleja ja termejä selkeyttää.

4) Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Työllisyyspalveluiden ja elinkeinopalveluiden informointiasiakirjat päivitettiin keväällä 2022. Lisäksi työllisyyspalveluiden informointiasiakirjaa ollaan jälleen päivittämässä.

Työllisyyspalveluiden informointiasiakirja on käännetty ruotsiksi. Elinkeinopalveluiden informointiasiakirja on käännetty ruotsiksi tammikuussa 2023.

Työllisyyspalveluiden informointiasiakirja on käännetty englanniksi, koska iso osa asiakkaista on vieraskielisiä. Elinkeinopalveluiden informointiasiakirja on käännetty englanniksi tammikuussa 2023.

5) Tietosuojakoulutus

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalveluissa (neuvonta, valmennuspalvelut, kotoutujien ja vieraskielisten tiimit, Osaamiskeskus, tukipalvelut, työnantajapalvelut, hallinto ja kokeilutoimiston tiimi) 66 työntekijää (n. 73 %) suoritti kaikki kolme pakollista tietosuojakoulutusta. Työntekijöistä 11 (n. 12 %) suoritti 1–2 pakollisista koulutuksista. Ainakin 8 työntekijää suoritti tietosuojakoulutukset 30.6.22 jälkeen. Asian selvittämistä vaikeutti se, ettei Osumassa ollut tietoa koulutusten suorittamisen ajankohdasta. Tietosuojakoulutusten suorittaminen on osa uusien työntekijöiden perehdytysohjelmaa.

Työllisyyden kuntakokeilussa työskentelee myös työntekijöitä, joiden hallinnollinen organisaatio on TE-toimisto tai Keravan kaupunki. Perehdytysohjelmassa heitä on ohjeistettu suorittamaan oman hallinnollisen organisaation järjestämät tietosuojakoulutukset.

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavassa työtoiminnassa kaikki valmennustalojen pajaohjaajat ja sosiaaliohjaajat suorittivat tietosuojakoulutuksen kesäkuun 2022 loppuun mennessä. Tietosuojakoulutuksen kävivät kesäkuun loppuun mennessä myös kuntouttavan työtoiminnan esimiehet ja suunnittelija. Uudet työntekijät veloitetaan käymään tietosuojakoulutus heti työsuhteen alussa, tästä kerrotaan perehdytyksen yhteydessä.

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalveluiden työntekijöistä 17 (85 %) suoritti pakolliset tietosuojakoulutukset. Kesäkuun jälkeen uusia koulutuksia ei ole suoritettu. Uudet työntekijät veloitetaan käymään tietosuojakoulutus heti työsuhteen alussa, ja tästä kerrotaan perehdytyksen yhteydessä.

6) Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Myönteisenä asiana voidaan mainita yleisen tietosuojavalveutuneisuuden lisääntyminen, joka on ilmennyt mm. työllisyyspalveluiden johtoryhmän keskusteluissa. Samoin henkilökunnalla on selvää halua kehittää osaamistaan tietosuoja-osalta.

Tammikuussa 2022 kasvupalveluissa aloitti uusi määräaikainen lakimies, joka on osallistunut tietosuojavastaavan ohella tietosuojatyöhön mm. kouluttamalla henkilökuntaa ja osallistumalla vaikutustenarviointien tekemiseen. Työllisyyspalveluiden ja elinkeinopalveluiden välille on kehitetty yhteistyörakennetta tietosuoja-asioihin (kasvupalveluiden uusi tietosuojatyöryhmä). Myönteisenä asiana voidaan pitää elinkeinopalveluiden suunnittelijan ottamaa roolia tietosuoja-asioissa ja mm. vaikutustenarviointikoulutusten suorittamista. Lisäksi kasvupalveluissa on syyskuussa 2022 aloittanut toinen määräaikainen lakimies, joka on osallistunut elinkeinopalveluiden tietosuoja-asioden kehittämistyöhön.

Kasvupalveluiden palvelualueen juridinen toimintaympäristö on tietosuojaan näkökulmasta pluralistinen ja haastava. Toimintaympäristöä leimaa elinkeinopalveluiden erilaiset hankkeet mm. erilaisten yhteisöjen kanssa, jolloin voi tulla arvioitavaksi esimerkiksi sitoutuminen yhteisrekisterinpitäjyyteen. Toisaalta työllisyyspalvelut hoitavat kuntakokeilussa lakisääteisiä tehtäviä, joihin sovellettavia tietosuoja-säännöksiä on GDPR:n ja tietosuojalain lisäksi pirstaleisesti ja varsin vaikealukuisesti useissa erilaissa (kuntakokeilulaki, JTYPL, TYP-laki, Koto-laki, TTL, Kuntay-laki). Lainsäädäntö on myös muuttunut viime aikoina voimakkaasti, jolloin tulkinnat eivät ole ehtineet vakiintua. KEHA-keskus ja TEM kohdistavat kokeilualueen kuntiin ohjausta myös laintulkintojen osalta, jota on pystyttävä tarvittaessa arvioimaan kriittisesti.

Kasvupalveluiden tietosuojatyöryhmässä on todettu, että tietosuoja-asioissa korostuu tarve toiminnan jatkuvuudelle, pitkäkestoiselle sitoutumiselle ja riittäville resursseille. Tietosuojaosaamisen merkitys tulee korostumaan entises-tään TE-palvelujen siirtyessä pysyvästi kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen.

Toiminnan kehittämisen kannalta on haasteellista, että työllisyyspalveluiden molemmat tietosuojavastaavat ovat siirtyneet toisiin tehtäviin ja kasvupalveluiden toisen lakimiehen työsuhde on päättymässä maaliskuussa 2023.

Kuntademokratia

1) Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

Kuntademokratian palvelualueella ei ole erityistä ohjetta lokitietojen valvontaan. Asianhallintajärjestelmä Astan lokitietoja tarkastellaan tarvittaessa, esim. tieto-

pyynnön tai tietoturvarikkomusepäilyn yhteydessä. Lokitiedot ovat helposti luettavia ja ymmärrettäviä. Vuonna 2022 ei ole suoritettu yhtään lokitietojen tarkastusta.

2) Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Vantaa.fi:ssä ja *.vantaa.fi-teemasivustoilla käytetään Google Analytics 4 kävijä-seurantaa vanhemman Google Universal Analytics sijasta. Vaikkakin GA4:n palvelimet sijaitsevat toki Yhdysvalloissa aivan kuten UA-versionkin, erona vanhempaan versioon on se, että GA4 oletusarvoisesti anonymisoi IP-osoitteet. Henkilötietojen kannalta GA4 on täten lähtökohtaisesti tietosuojaturvallisempi.

3) Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Palvelualueella ei ole tehty yhtään vaikutustenarviointia vuonna 2022. Palvelualueella oli kaksi tietosuojavastuuhenkilöä, joista molemmat siirtyivät toisiin tehtäviin vuoden 2022 aikana. Varsinaista vaikutustenarviointien vetäjää ei alueella ollut; roolissa toimi tietosuojavastaava oman toimensa ohessa. Muiden velvollisuuksien ohella vaikutustenarviointien vetämiselle ei ollut riittävästi työaikaa.

4) Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Palvelualueella on kaksi informointiasiakirjaa. *Henkilötietojen käsittely Vantaan kaupungin hallintoasioissa* on päivitetty 10.3.2022, ja *Henkilötietojen käsittely Vantaan kaupungin suhdetoiminnan asiakasrekisterissä* on päivitetty 14.3.2022.

Kumpaakaan mainituista asiakirjoista ei ollut käännetty ruotsiksi. Hallintoasia-asiakirja on lähetetty ruotsinnettavaksi 03/2023. Suhdetoiminnan asiakasrekisteriä koskeva informointiasiakirja lähetetään ruotsinnettavaksi 04/2023.

Hallintoasia-asiakirjaa ei tarvinne englannintaa, koska hallintoasioiden käsittely tapahtuu vain suomeksi tai ruotsiksi. Myöskään suhdetoiminnan asiakasrekisteriä koskevan informointiasiakirjan englannintamista ei ole katsottu välttämättömäksi.

5) Tietosuojakoulutus

Palvelualueen henkilöstöstä 93 % on suorittanut tietosuojakoulutukset,

Sisäinen tarkastus

1. Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

Sisäisellä tarkastuksella ei ole ollut käytössä vuonna 2022 sellaisia järjestelmiä, joiden osalta sisäisen tarkastuksen tulisi huolehtia lokitietoja keräämisestä ja valvoa henkilötietojen käsittelyn asianmukaisuutta hyödyntämällä lokitietoja.

2. Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Sisäisellä tarkastuksella ei ole ollut vastuullaan vuonna 2022 sellaisia järjestelmiä /sovelluksia, joissa tapahtuu henkilötietojen siirtoa Yhdysvaltoihin.

3. Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit

Vuonna 2022 on tehty vaikutustenarviointi väärinkäytösepäilyjen ilmoituskanava-järjestelmään, joka otetaan käyttöön keväällä 2023. Järjestelmästä hankinnan kilpailutusvaiheessa vuonna 2021 on tehty henkilötietojen käsittelyyn liittyvä riski-arviointi, joten nyt tehty laajempi vaikutustenarviointi ei tuonut merkittävää uutta. Vaikutustenarvioinnin tekijöitä/vetäjiä sisäisessä tarkastuksessa on yksi. Tarkastusjohtajalta löytyy riittävä aika vaikutustenarviointien tekemiseen/vetämiseen, koska sisäisessä tarkastuksessa vaikutustenarviointeja tulee laadittavaksi harvakseltaan.

4. Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Väärinkäytösepäilyjen ilmoituskanavasta vuodenvaihteessa 2022/2023 tehty informointiasiakirja on käännetty ruotsiksi ja englanniksi. Informointiasiakirjan ajan tasalla pidosta huolehtii tarkastusjohtaja.

5. Tietosuojakoulutus

Sisäisen tarkastuksen koko henkilöstö on suorittanut pakollisen tietosuojakoulutuksen kesäkuun 2022 loppuun mennessä.

Viestintä

Tietoturvakoulutukset

Kaupunkistrategia ja johto -toimialan viestinnässä kaikki henkilöt suorittavat tietosuojakoulutukset.

Informointiasiakirjat

Viestinnän palvelualueen yleiset ohjeet ovat luettavissa Tietosuoja ja tietoturva -sivulla intrassa. Viestinnän omien ohjeiden kartoitusta, päivitystä, kokoamista ja raportointia tehdään vuoden ympäri jatkuvasti. Ohjeistukset kootaan ja päivitetään Tietosuoja ja tietoturva -intrasivustolle, jotta ne ovat kaikkien työntekijöiden

saatavilla. Viestinnän informointiasiakirjat löytyvät Vantaa.fi-sivulta: [Linkki vantaa.fi-sivulle](#)

Vaikutustenarvioinnit

Viestintä on tehnyt uudesta vantaa.fi:stä alkukartoituksen vuonna 2021. Muita arviointeja on päivitetty.

Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Vantaa ei salli henkilötietojen siirtoa Yhdysvaltoihin. Meillä ei ole sallittua käyttää palveluja, joissa henkilötietoja käsiteltäisiin muualta kuin EU-alueelta. Eli me emme siirrä mitään tietoja EU-alueen ulkopuolelle, emmekä salli toimittajien tehdä niin. Sopimukset estävät myöskin tämän. Jos toimittaja tekisi jotain poikkeuksia käsitellessä, niin se käsiteltäisiin tietosuojaloukkauksena. Toimittajan seurannassa on erikseen kohta, jossa käsitellään mahdolliset tietosuoja- ja tietoturvapojikkeamat.

Henkilöstö- ja konsernipalvelut

1. Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen

Keskitetyn HR:n vastuulla olevissa järjestelmissä lokituksissa ei pääsääntöisesti ole puutteita.

Keskitetylle HR:lle on laadittu sisäiset toimintaohjeet, joiden läpikäynti on sisällytetty HR-henkilöstön tietosuojaperehdytykseen. Päälliköt vastaavat siitä, että työprosessit ovat kunnossa, eivätkä niiden mukaiset roolit ole ristiriidassa suhteessa pääsyyn järjestelmissä oleviin henkilötietoihin.

Keskitetyn HR:n vastuulla olevista järjestelmistä ei ole vielä laadittu ohjetta lokitietojen valvonnasta, eikä niihin ole tehty suunniteltuja tarkastuksia vuonna 2022. Esihenkilöillä on työnjohto-oikeuteensa perustuva mahdollisuus saada käyttöönsä lokitietoja henkilötietojen käytön valvomiseksi tarvittaessa. Saatavissa olevat lokitiedot ovat ymmärrettäviä, ja niiden perusteella pystyy varmistamaan tietojen asianmukaisen käsittelyn.

2. Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Keskitetyn HR:n vastuulla olevista järjestelmistä ei tapahdu tietojen siirtoa Yhdysvaltoihin. Hertta-henkilötietojärjestelmästä niitä on mahdollista siirtää tarjottavien palveluiden toimittamiseksi vain asiakkaan luvalla EU:n ja ETA- alueen ulkopuoliseen kansainväliseen organisaatioon Tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

3. Tietosuojaan vaikutustenarvioinnit

Keskeisenä riskinä useammassa vaikutustenarvioinnissa todetaan se, että henkilötieto voi päätyä sivulliselle joko inhimillisen erehdyksen tai käyttöoikeusrajauksissa olevan puutteen tai virheen takia. Arviointien perusteella teknisissä suojauksissa ei pääsääntöisesti nähdä ongelmia.

Vaikutustenarviointien vetäjiä on nimetty HR:ssä kaksi. Vaihtuvuuden takia vetäjiä ei saatu organisoimaan vielä puuttuvien vaikutustenarviointien käynnistämistä vuonna 2022. Vetäjien käsityksen mukaan heillä ei ole ollut myöskään riittävästi aikaa arviointien fasilitointiin.

4. Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Kaksi informointiasiakirjaa kuudesta on päivitetty vuoden 2022 aikana: Henkilötietojen käsittely työvuorosunnittelussa sekä henkilötietojen käsittely palvelusuhteen aloituksessa ja sen aikana.

Henkilötietojen käsittelystä rekrytointin yhteydessä laaditusta informointiasiakirjasta on ruotsinkielinen versio saatavilla Vantaan rekrytointijärjestelmässä. Muiden informointiasiakirjojen käännättämiseen ruotsin tai muille kielille ei ole todettu tarvetta.

5. Tietosuojakoulutus

Kaikki työntekijät ohjattiin suorittamaan Osumassa olleet pakolliset tietosuojakoulutukset kesäkuun 2022 loppuun mennessä. Tietosuojakoulutukset suorittaneiden osuudesta ei ole saatavissa. Tietosuojakoulutukset sisältyvät uusien työntekijöiden perehdytykseen.

6. Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Keskitetyssä HR:ssä otettiin käyttöön uusi HR- ja palkkajärjestelmä, jonka käyttöoikeudet perustuvat järjestelmän roolituksiin. Käyttöänoton yhteydessä raportoitiin useampia käyttöoikeuksiin liittyviä virhetilanteita, jotka järjestelmätoimittaja on yhtä lukuun ottamatta korjannut.

Tietohallinto

1. Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

Kaupunki on huomioinut tiedonhallintalain lokitusvaatimukset osana kaupungin tietojärjestelmien hankintoja ja hankintamenettelyä. Hankinta-asiakirjoissa on eritelty sekä lain vaatimat että kaupungin omat harkinnanvaraiset tarpeellisuusarviointiin perustuvat lokitoiminnallisuudet.

Tietohallinnon osalta lokitietojen seuranta ja toimintaohjeet poikkeamatilanteisiin on sisällytetty infrapalvelutuottajan vastuisiin ja tehtäviin.

2. Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

Kaupungin hankintavaatimukset edellyttävät, että sikäli kun henkilötietoja siirretään kolmansiin maihin, henkilötietojen siirto tulee tehdä asianmukaisella siirtosopimuksella noudattaen EU-komission kulloinkin voimassa olevia mallilausekkeita ja voimassa olevia henkilötietojen siirtoa koskevia vaatimuksia.

Tietohallinto seuraa eurooppalaisen ja kansallisen tietosuojaviranomaisen päätöksentekoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin näiden päätösten edellyttämällä tavalla.

3. Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Vuonna 2022 on valmistunut kaksi vaikutustenarviointia sekä aloitettu kaksi uutta.

4. Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Tietohallinto on yleisesti sovellusten ja järjestelmien suhteen toimialoja avustava taho. Myös informointiasiakirjojen suhteen päävastuu niistä on toimialoilla, ja Tietohallinnon rooli on osallistua asiaan tarvittavissa määrin.

5. Tietosuojakoulutus

Tietosuojakoulutus on sisällytetty perehdytysohjelman pakollisiin kursseihin ja kurssitarjontaan. Kaupungin siirtyminen uuteen henkilöstöjärjestelmään syksyllä 2022 on siirtänyt loppuvuonna toteutettavia kursseja seuraavalle kaudelle. Vuoden 2022 lopullisia toteutumätietoja ei ole saatavilla.

6. Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Tietohallinto on näköalapaikalla suhteessa toimialojen (henkilö-) tietojen käsittelyyn. Toimialat ottavat henkilötietojen käsittelyssä tietosuojanäkökulmat huomioon ja esimerkiksi vaikutustenarviointeja tehdään laajasti ja niissä käytetään Tietohallinnon asiantuntijoita apuna.

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

(ent. kaupunkikulttuurin toimiala, nimi muuttunut 1.1.2023 alkaen)

Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokilistojen kerääminen, ja käytön sekä luovutuksen valvonta

Toimialalla on vain muutama henkilötietorekisteri, josta kertyy tai pitää kertyä lokitietoa. Tästä syystä toimialalta ei löydy yleistä ohjetta koskien lokitietojen valvontaa tai käyttöä, vaan valvontaa toteuttavat henkilötietoja käsittelevien esihenkilöt. Valvontaa suoritetaan aina tapauskohtaisesti riippuen tilanteista noudattaen Vantaan kaupungin yleisiä ohjeistuksia. Lokitietojen pistotarkastuksista ei ole tietoa vuodelta 2022, eikä tarkastuspyyntöjä ole tullut. Myöskään epäilyjä väärinkäytöksistä ei ole ollut. Lokilistat ovat ymmärrettäviä, eikä niiden tarkastamiseen saatavilla olevien tietojen perusteella mene liikaa työaikaa.

Tietojen siirto Yhdysvaltoihin

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialalta ei siirry tietoja Yhdysvaltoihin, eikä tästä syystä saatavilla olevien tietojen mukaan ole ollut tarvetta vakiosopimuslausekkeiden käyttöön.

Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialalla kaikkia tietosuojan vaikutustenarviointeja ei ollut mahdollista vuoden 2022 aikana tehdä ajallaan resurssipulan vuoksi. Vuoden 2022 aikana vaikutustenarviointeja tehtiin alusta loppuun kahdeksan kappaletta ja kaksi kappaletta päivitettiin. Tekemättömiä ja aloittamattomia vaikutustenarviointeja vuoden 2022 loppuun kertyi n. 30 kappaletta, mutta tilanne on tarkoitus yrittää korjata vuoden 2023 aikana.

Usein vaikutustenarviointien tekemisen yhteydessä nousi esiin asioita, joita oli hyvä pohtia vielä tarkemmin. Esimerkiksi henkilötietojen säilytysajat ja poistamisprosessit tarvitsivat usein tarkennuksia ja selkeimpiä konkreettisia suunnitelmia. Vaikutustenarvioinnin myötä joissain tapauksissa tietojen säilytysaika oli selvitetty, mutta konkreettisia poistotoimenpiteitä ei ollut suunniteltu riittävällä tasolla valmiiksi. Vuonna 2022 tehtyjen vaikutustenarviointien perusteella useimmat asiat olivat yleisesti katsottuna kunnossa.

Ruotsinkieliset informointiasiakirjat

Toimialalla informointiasiakirjojen yleisiä päivitystarpeita on kartoitettu tapauskohtaisesti eli kaikki päivittämistä vaativat informointiasiakirjat on päivitetty tarpeen

mukaan. Toimialamme ruotsinkielisiä informointiasiakirjoja ei vielä löydy nettisivuilta, mutta ne tullaan lisäämään sinne vuoden 2023 aikana. Nyt suurin osa informointiasiakirjoista on jo käännetty ruotsiksi eli niistä on olemassa käännetyt versiot. Käytäntönä on ollut, että kaikista kokonaan uusista informointiasiakirjoista on tehty ja tehdään jatkossakin automaattisesti myös ruotsinkieliset versiot.

Tietosuojakoulutus

Saatavilla olevien tietojen mukaan kaikki henkilötietoja käsittelevät työntekijät ovat suorittaneet pakollisen tietosuojakoulutuksen. Lähtökohtaisesti uusia työntekijöitä velvoitetaan suorittamaan koulutus ennen kuin he alkavat käsittelemään henkilötietoja, mutta ajoittaisia ongelmia on liittynyt muun muassa tunnusten saantiin, jotka ovat edellytyksenä koulutuksen suorittamiselle.

Toimialan omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan palvelualueet yleisesti toivovat, että tietosuoja-asioihin, erityisesti tietosuojan vaikutustenarviointeihin saataisiin lisää osaamista ja resursseja. Tietosuojakoulutusvelvollisuus kuitenkin nosti henkilötietojen käsittelyyn liittyvää tietoisuutta ja osaamista koko henkilöstössä. Vuoden 2022 aikana henkilötietojen käsittelyyn on kiinnitetty erityistä huomiota ja sen myötä kehitetty myös asiakastietojen kirjaamiseen ja siirtämiseen liittyviä työkäytänteitä. Tärkeänä on myös pidetty jatkuvaa, säännöllistä tiedottamista muuttuvasta tietosuojalainsäädännöstä sekä tehokasta tiedottamista yleisesti tietosuoja-asioista.

TIETOTILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET

Liite 1: Vuoden 2022 tietotilinpäätöksen rakenne

Vuoden 2022 tietotilinpäätöksessä keskitytään seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

1) Henkilötietojen käsittelystä syntyvien lokitietojen kerääminen, ja käytön ja luovutuksen valvonta

- Tiedonhallintalain 17 §:n mukaan kaupungin on huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käytöstä ja niistä tehtävistä tietojen luovutuksista kerätään **tarpeelliset lokitiedot**, jos tietojärjestelmän käyttö edellyttää tunnistautumista tai muuta kirjautumista. Tämä on koskenut 1.1.2022 alkaen sekä uusia hankittavia järjestelmiä että vanhoja, jo käytössä olleita järjestelmiä.
- Henkilötietoja koskeva yleinen lokitieto-ohjeistus käsiteltiin tietosuojatyöryhmässä huhtikuussa 2022.
- Määritelmä mitkä katsotaan **tarpeellisiksi lokitiedoiksi löytyy lokitieto-ohjeesta.**
- **Toimialojen/palvelualueiden tehtävät:**
 - A. Toimialan/palvelualueen tulee kerätä tiedot sellaisista järjestelmistä tai sovelluksista, joissa käsitellään lakisääteisen tehtävän perusteella henkilötietoja, mutta lokitus on puutteellinen tai lokitusta ei ole lainkaan tehty. Tiedot kerätään Excel-taulukoon, joka liitetään sellaisenaan tietotilinpäätökseen.
 - B. Miten henkilötietojen käytön valvonta on järjestetty toimialalla/palvelualueella? Toimialan/palvelualueen ohje lokitietojen valvonnasta liitetään tietotilinpäätökseen.
 - C. Kuinka monta henkilötietojen käsittelyä koskevaa lokitietojen tarkastusta vuonna 2022 on suoritettu. Miten tarkastukset jakautuivat: pistokokein tehdyt, suunnitelmaan perustuvat, epäily väärinkäytöksestä tai muu peruste.
 - D. Ovatko lokilistat ymmärrettäviä eli niitten perusteella lokilistaa tarkastava henkilö pystyy päättelemään, onko tietoja käsitelty lainmukaisesti. Haittaako lokilistan vaikeaselkoisuus tarkastamista ja viekö se vaikealukuisuuden johdosta liikaa työaikaa?

2) Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin

- Henkilötietojen siirto Yhdysvaltoihin ei ole ollut mahdollista heinäkuusta 2020 lähtien ilman sopimukseen sisällytettäviä vakiosopimuslausekkeitä ja niihin liittyviä täydentäviä suojatoimia.

- Tällä hetkellä Yhdysvaltojen tiedusteluviranomaisilla on mahdollisuus päästä käsiksi henkilötietoihin.
- Vakiosopimuslausekkeilla ja täydentävillä suojatoimilla pitäisi pystyä estämään tiedusteluviranomaisten pääsy henkilötietoihin.
- **Toimialojen/palvelualueiden tehtävät:**
 - A. Toimialojen/palvelualueiden tulisi kartoittaa kaikki käytössä olevat järjestelmät/sovellukset, joissa tapahtuu henkilötietojen siirtoa Yhdysvaltoihin.
 - B. Missä tiedonsiirroissa on käytetty komission hyväksymiä vakiosopimuslausekkeita ja täydentäviä suojatoimia.
 - C. Jos vakiosopimuslausekkeita on käytetty, niin miten täydentävillä suojatoimilla on varmistettu, että Yhdysvaltojen tiedusteluviranomaiset eivät pääse henkilötietoihin.
 - D. Miten toimiala/palvelualue aikoo toimia järjestelmien/sovellusten osalta, joissa on havaittu henkilötietojen siirtyvän EU:n tuomioistuimen päätöksen vastaisesti Yhdysvaltoihin.

3) Tietosuojan vaikutustenarvioinnit

- Kaupungin johtoryhmässä käsitelty tietosuojan vaikutustenarvioinnin uusi ohjeistus ja Excel-työkalu tulivat käyttöön vuoden 2022 alussa.
- **Toimialojen/palvelualueiden tehtävät:**
 - A. Lista kaikista toimialalla/palvelualueella tehdyistä vaikutustenarvioinneista Excel-taulukkoon. Koskee vuoden 2022 loppuun mennessä tehtyjä tai kesken olevia vaikutustenarviointeja. Vaikutustenarviointien tekeminen on alkanut vuonna 2018.
 - B. Keskeiset hyödyt ja ongelmat mitä vaikutustenarvioinnit ovat tuoneet esiin.
 - C. Mitkä asiat ovat vaikutustenarviointien perusteella kunnossa ja mitkä asiat eivät ole vaikutustenarviointien perusteella kunnossa.
 - D. Kuinka monta vaikutustenarviointien vetäjää on nimetty ja onko määrä riittävä.
 - E. Onko vaikutustenarviointien vetäjillä omasta mielestään riittävästi työaikaa vaikutustenarviointien tekemiseen.

4) Informointiasiakirjojen päivittäminen ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat

- Informointiasiakirjojen kääntämistä ruotsiksi käsiteltiin 8.3.2022 tietosuojatyöryhmän kokouksessa. Päivitetyt informointiasiakirjat tuli lähettää kääntäjille mahdollisuuksien mukaan huhtikuun loppuun mennessä.
- Käännösten tekemisen tarvetta myös englanniksi tai muulle kielelle tuli asiakaskunnasta riippuen selvittää.
- **Toimialojen/palvelualueiden tehtävät:**

- A. Onko informointiasiakirjoja päivitetty vuonna 2022 ja kuinka suuri osuus informointiasiakirjoista (tämä koskee sekä suomenkielisiä että ruotsinkielisiä).
- B. Kuinka monta informointiasiakirjaa on käännetty ruotsiksi ja kuinka monta informointiasiakirjaa on vielä kääntämättä.
- C. Mihin mennessä on tarkoitus lähettää kääntämättä olevat informointiasiakirjat kääntäjille ruotsiksi käännettäviksi.
- D. Onko ollut tarvetta informointiasiakirjojen kääntämiselle englanniksi tai muulle kielelle.
- E. Kenen vastuulla on informointiasiakirjojen päivittäminen ja ajan tasalla pitäminen.

5) Tietosuojakoulutus

- Kaikille työntekijöille pakollinen tietosuojakoulutus tuli suorittaa kesäkuuhun 2022 loppuun mennessä.
- **Toimialojen/palvelualueiden tehtävät:**
 - A. Kuinka moni työntekijä suoritti koulutuksen. Työntekijöiden määrä ja prosenttiosuus kaikista työntekijöistä. Tilaston voi tehdä toimialan/ palvelualueen oman organisaation mukaisesti.
 - B. Onko uusia työntekijöitä veloitettu suorittamaan koulutus ennen kuin he alkavat käsitellä henkilötietoja.
 - C. Kuinka monta uutta työntekijää on suorittanut koulutuksen eli 30.6.22 jälkeen suoritettut koulutukset.

6) Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2022 henkilötietojen käsittelyssä

Liite 2: Vantaan kaupungin henkilötietojen tietoturvaloukkaukset 2022 toimialoittain

TOIMIALA	LOUKKAUKSIEN LUKUMÄÄRÄ
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala	156
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala	62
Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala	7
Kaupunkistrategian ja johdon toimiala	22
Kaupunkiympäristön toimiala	7
YHTEENSÄ	254

